

UNIVERZA V LJUBLJANI

PRAVNA FAKULTETA

USTAVNOPRAVNI VIDIKI UKREPANJA PROTI DOPINGU

(magistrsko diplomsko delo)

SARA ČARMAN

Mentor: prof. dr. Saša Zagorc, univ. dipl. prav.

LJUBLJANA, 2019

UNIVERZA V LJUBLJANI

PRAVNA FAKULTETA

USTAVNOPRAVNI VIDIKI UKREPANJA PROTI DOPINGU

(magistrsko diplomsko delo)

Avtor: Sara Čarman

Mentor: prof. dr. Saša Zagorc, univ. dipl. prav.

LJUBLJANA, 2019

“Anyone looking for a goal will remain empty when it is reached but whoever finds a way will always carry the goal inside.”

Nejc Zaplotnik, Pot

Posebna zahvala gre mojemu mentorju za vso pomoč in podporo pri nastajanju te magistrske naloge. Posebna zahvala gre moji ljubezni, ki mi je stala ob strani in pričarala nasmeh na obraz. Posebna zahvala gre tudi moji družini in prijateljem, ki so me bodrili in podpirali na študijski poti.

POVZETEK

Šport v svetu igra pomembno družbeno vlogo. Pereč problem znotraj športa je prisotnost dopinga, ki izkrivlja »športni duh«. V tem magistrskem diplomskem delu je pozornost posvečena protidopinški ureditvi. Poleg tega, da ohranja šport »čist«, na drugi strani močno poseže v temeljne človekove pravice in svoboščine, da doseže ta namen. Šport je razvil svoja specifična pravna pravila, na katere se sklicuje. Za dopustnost posegov je treba dokazati sorazmernost ukrepov. Pomembno vlogo v dopingu ima Svetovna protidopinška organizacija oz. WADA, ki kot subjekt zasebnega prava ustvarja svoja avtonomna pravila, ki so zavezujoča za športnike. Legitimen cilj protidopinških avtonomnih pravil je v zasledovanju enakosti športnikov ter v varstvu splošnega javnega interesa. Po mojem mnenju so posegi v procesna jamstva, ki so zagotovljena v kazenskih postopkih, sorazmerni, prav tako tudi poseg v pravico do zasebnega življenja, poseg v svobodno gospodarsko pobudo je sorazmeren, ob sorazmerni sankciji, poseg v svobodo gibanja ni omejen, pravica do varstva osebnih podatkov pa naleti na neprimernost pravnega temelja privolitve v obdelavo osebnih podatkov.

Ključne besede: doping, človekove pravice, domneva krivde, objektivna odgovornost, varstvo osebnih podatkov, varstvo zasebnosti, načelo sorazmernosti, svobodna gospodarska pobuda, načelo zakonitosti, WADA.

ABSTRACT

Sports in the world play an important social role. The problem with the sport is the presence of doping which distorts the "sports spirit". In this master's thesis, attention is paid to the anti-doping regime. On one hand, sports remain »clean« and to achieve its purpose, on the other hand, it intervenes heavily into fundamental human rights and freedoms. Sport has developed its specific legal rules to which it refers. The admissibility of interventions requires the demonstration of the proportionality of the measures. The World Anti-Doping Organization or WADA plays an important role in doping, which, as a private law entity, creates its own autonomous rules that are binding on athletes. The legitimate aim of anti-doping autonomous rules is to pursue the equality of athletes and to protect the general public interest. In my view, the interference with the procedural guarantees provided in criminal proceedings is proportional, so is the interference with the right to a private life, the interference with a free economic initiative is proportional, with a proportional sanction, the interference with freedom of movement is not restricted, the right to the protection of personal data, however, encounter an inappropriate legal basis for consent to the processing of personal data.

Keywords: doping, human rights, presumption of guilt, objective responsibility, protection of personal data, protection of privacy, principle of proportionality, free economic initiative, principle of legality, WADA.

KAZALO

POVZETEK	III
ABSTRACT	IV
KAZALO	V
1. UVOD	1
2. LEX SPORTIVA, LEX LUDICA IN LEX SPECIALIS.....	3
3. VEZANOST ZASEBNIH ORGANIZACIJ NA TEMELJNE ČLOVEKOVE PRAVICE IN SVOBOŠČINE.....	3
3.1. LEX SPECIALIS IN PRAVO EVROPSKE UNIJE.....	5
3.2. VEZANOST DRŽAVNIH ORGANOV NA AVTONOMNE AKTE	6
4. PATERNALIZEM ALI LIBERALIZACIJA DOPINGA.....	7
5. PРАВNA UREDITEV DOPINGA.....	9
6. USTAVNOPRAVNI VIDIKI BOJA PROTI DOPINGU	12
6.1. NAČELO ZAKONITOSTI.....	13
6.2. DOPING IN ČLOVEKOVE PRAVICE	15
6.2.1. PRAVICA DO ZASEBNEGA ŽIVLJENJA IN SVOBODA GIBANJA.....	16
6.2.2. VARSTVO OSEBNIH PODATKOV	20
6.2.3. SVOBODNA GOSPODARSKA POBUDA	24
6.2.4. PROTIDOPINŠKA PRAVILA IN PRAVO EVROPSKE UNIJE.....	25
6.3. USTAVNOPRAVNA VPRAŠANJA PROCESNIH VIDIKOV BOJA PROTI DOPINGU	28
6.4. KODEKS IN NAČELO SORAZMERNOSTI	31
7. PРАВNA NARAVA SANKCIJ	34
8. SKLEP	36
9. VIRI IN LITERATURA	38

1. UVOD

Šport ima vrsto pozitivnih učinkov na družbo. Pomaga otrokom pri razvoju njihovih motoričnih in socialnih sposobnosti, otroci v športnikih lahko vidijo svoj vzor in cilj, h kateremu bodo stremeli ipd. Šport združuje narode, jih naredi ponosne na uspehe svojih vrhunskih šampionov; na splošno povzroča pozitivne spremembe v svetu. Senca pade na šport, ko v javnosti zaokrožijo primeri kršitev protidopinških pravil. Vrhunski športnik lahko v trenutku, iz idola in vzornika mnogim, postane nekdo, ki je kršil pravila »fair play-a«, ki so v tekmovalnem športu bistvo. Posledično kršitelja doletijo hude sankcije, saj se njegov rezultat razveljavi, športniku pa prepove nadaljnje nastopanje na športnih tekmovanjih. Tovrstna sankcija lahko za športnika pomeni takojšen konec oz. upokožitev od športne kariere.

Pravo v športu je moderna pravna veja in gotovo ne tako »dodelana«, kot so Rimljani razvili civilnopravno vejo. Športno pravo se razvija na podlagi že znanih pravnih pravil ustavnega, civilnega, kazenskega, upravnega prava in drugih pravnih področij. Na tej podlagi se razvija varovanje temeljnih vrednot športa. Država posreduje v športna razmerja, da zagotovi pravne standarde, ki urejajo delovanje športnega sistema in uresničevanje športnih aktivnosti.¹ Moje mnenje je, da sta k hitremu razvijanju športnega prava botrovala kompleksen razvoj razmerij in hiter tehnološki napredek, ki je prinesel možnost večjih manipulacij.

Čeprav se športno pravo razvija iz drugih pravnih panog, gre za samostojno pravno vejo, ki je v svoji naravi specifična. Gre za stikanje avtonomnega in državnega pravnega urejanja.² Tovrstna specifičnost lahko privede do možnih večjih kršitev človekovih pravic. Galič³ je zapisal, da ima šport svojo organizacijo, etiko in mentaliteto in ker gre za specifična razmerja, je treba pravna pravila z argumentacijo prilagoditi.

Doping naj bi v športu obstajal že, od kar obstajajo prvi zametki tekmovalnega športa.⁴ Javnost se je začela globlje o njem zanimati šele v 19. in 20. stoletju, ko so se pojavili prvi

¹L. Nanev, Sports Law as an Independent Branch of Law, *Balkan Social Science Review*, letn. 2, december 2013, pp. 167-187.

²V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, *Šport & pravo*, pp. 309.

³A. Galič, *Pravo in šport*, 1993, pp. 23.

⁴V. Bergant Rakočević, *Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?*, 2003, pp. 18.

odmevnejši primeri dopinga.⁵ Glavno vlogo v boju proti dopingu imajo mednarodne zasebne športne organizacije, ki ustvarjajo svoja avtonomna pravila. Svetovna protidopinška organizacija (World Anti-Doping Agency, v nadaljevanju WADA) je na tem področju krovna mednarodna organizacija. Podpisnice⁶ WADA Kodeksa (oz. WADC, v nadaljevanju Kodeks) so WADA, Mednarodni olimpijski in paraolimpijski komite, nacionalni olimpijski in paraolimpijski komiteji, organizatorji velikih prireditev in nacionalne protidopinške organizacije. Tako je dopinška ureditev v športu svetovno harmonizirana.

Skozi magistrsko diplomsko delo se bom opredelila do problema dopinga in njegovega urejanja. Če želimo ohraniti športna tekmovanja »čista«, poštena, je potreben sistem, ki bo to omogočil, posledično lahko posežemo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Opredelila se bom do določenih izbranih kršitev pravic in svoboščin, in sicer do kazensko-pravnih institutov, ki običajno v kazenskih postopkih ne veljajo, kot so domneve krivde, obrnjeno dokazno breme, nižji dokazni standard in objektivna odgovornost, do pravice do zasebnega življenja, svobode gibanja, varstva osebnih podatkov in svobodne gospodarske pobude.

Vsak športnik ima pravico do tekmovanja v zdravem in poštenem okolju. To pravico tehtamo, ko z dopinškimi pravili posegamo v pravice športnika, ki je podvržen doping kontroli oz. ko se od športnika zahteva ravnanje v skladu s preventivnimi pravili, ki so namenjena lažjemu preprečevanju dopinga.

Namen magistrskega diplomskega dela je v prikazu položaja športnika, ki je podvržen avtonomnim pravilom. Ta pravila na velikih točkah preveč invazivno posežejo v pravni položaj in pravice športnika. Potrdila oz. ovrgla bom hipotezo, da so tovrstni posegi sorazmerni. Izhajala bom iz avtonomnih pravil Kodeksa, ki je akt, namenjen uskladitvi bistvenih elementov boja proti dopingu na mednarodni in na nacionalni ravni; prav tako je akt, ki mora biti oblikovan v skladu z načeli pravne države. To so načelo jasnosti, določnosti in predvidljivosti predpisov ter načelo sorazmernosti. Je tudi akt, ki je oblikovan ob spoštovanju človekovih pravic.

⁵ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 310.

⁶ 23.1 člen WADC.

2. LEX SPORTIVA, LEX LUDICA IN LEX SPECIALIS

Na splošno so razmerja v športu podvržena splošnim veljavnim pravilom npr. civilnega, kazenskega, ustavnega prava, vendar pa popolnega prekrivanja pravil, ki veljajo za razmerja med ljudmi nasploh, in pravil, ki veljajo za razmerja v športu, ni (doping je v športu strogo sankcioniran, pravo pa ga sicer ne prepoveduje).⁷ Šport je razvil svoja pravila, ki jim rečemo *lex sportiva* ali univerzalna pravna načela športnega prava. So nekaj več kot le pravilna uporaba in razlaganje predpisov športnih zvez. So *lex specialis*; uporabljajo se za upravljanje mednarodnega športa, saj izvirajo iz »ustavnega reda«, ki so ga razvile športne zveze. Od *lex sportiva* je treba ločiti *lex ludica*,⁸ ki predstavlja dvoje; pravila igre, ki jih nadzorujejo in izvršujejo športni sodniki na tekmah ter »športni duh«, ki vključuje vrednote in etična načela športa. Ta koncept ni predmet pravne presoje, saj gre za »notranja pravila športa«, se pa upošteva pri specializiranih forumih odločanja (Mednarodno arbitražno sodišče za šport, v nadaljevanju CAS).⁹ Športni organi se pogosto naslanjajo na argument specifičnosti športa, ko se branijo, zakaj se določena pravna pravila zanje ne uporabljajo.¹⁰

Tudi Svet Evropske unije je v Nici sprejel Deklaracijo o specifičnih značilnostih športa in njegovi družbeni vlogi v Evropi, v kateri se je opredelil do športa kot specifične panoge, saj bi uveljavitev splošnih pravnih pravil in načel Evropske unije, športu bolj škodovala, kot pa koristila. Slednja Deklaracija je vplivala na nadaljnji razvoj pravne doktrine in prakse Evropske unije na športnem področju.¹¹

3. VEZANOST ZASEBNIH ORGANIZACIJ NA TEMELJNE ČLOVEKOVE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Glaven namen temeljnih človekovih pravic in svoboščin je v varovanju posameznikov pred ravnanji oblastnih organov. Ko pa gre za urejanje prepovedi dopinga, gre primarno za

⁷ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 8.

⁸ *Lex ludica* je, za enkrat, še neveljavljen pravni pojem. CAS je termin *lex ludica* večkrat uporabil v svoji sodni praksi, med drugim na primer v odločbi CAS 2009/A/1768 Tony Hansen v. Fédération Equestre Internationale, z dne 4.12.2009 (3. odstavek) in v odločbi CAS 98/200 AEK Athens and SK Slavia Prague/Union of European Football Associations (UEFA), z dne 20.8.1999 (156. odstavek).

⁹ K. Foster, *Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport's Jurisprudence*, URL: <https://www.entsportslawjournal.com/articles/10.16997/eslj.112/> (1. 6. 2019).

¹⁰ Concept of specificity - Does it allow the sporting industry to break the law?, In Brief, URL: <https://www.inbrief.co.uk/sports-law/specificity/> (1. 6. 2019).

¹¹ J. Kocijančič, *Evropsko pravo in šport*, v: *Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo*, 2004, pp. 1600 – 1602.

urejanje razmerij med posameznikom in zasebnimi organizacijami. V prvem primeru gre za vertikalno urejanje razmerij, v drugem pa za horizontalno.¹² Sodnik Bernhardt¹³ je podal javno mnenje o horizontalnem razmerju učinkovanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin v zvezi z dopingom. Zapisal je, da se Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic (v nadaljevanju EKČP) v dopinških postopkih ne more neposredno uporabljati. Njegov, strogo vertikalni, pristop je v znanstvenih krogih požel veliko kritik. Sodišča so začela sprejemati tako imenovani »posredni horizontalni učinek« človekovih pravic.¹⁴ S tem morajo športne organizacije sprejeti ustrezne ukrepe za spoštovanje človekovih pravic. Splošna deklaracija o človekovih pravicah v Preambuli določa, da jo spoštujejo »*vsi organi družbe in vsi posamezniki*«. Tudi Olimpijska listina,¹⁵ ki predstavlja ureditev temeljnih načel, pravil in predpisov, sprejetih od Mednarodnega olimpijskega komiteja, določa temeljno načelo, da je športna dejavnost človekova pravica.

Iz Ustave¹⁶ lahko razberemo, da so nekatere pravice naslovljene na organe oblasti,¹⁷ nekatere pravice lahko neposredno uresničujemo že na podlagi 15. člena Ustave, ali pa Ustava zakonodajalcu nalaga podrobnejšo opredelitev pravic v zakonu.

Tudi kadar naj bi bila posamezna pravica neposredno uporabljiva že na podlagi Ustave mora, za horizontalno sklicevanje, njena vsebina ustrezati testu jasnosti in določnosti.¹⁸ Z vprašanjem, učinkovanja ustavnih pravic nasproti "tretjim", se je, še pred slovenskim, ukvarjalo nemško Ustavno sodišče. Razvilo je pojem »*Drittwirkung der Grundrechte*«. Pojem je prevzelo tudi slovensko Ustavno sodišče in v svojih sodbah^{19, 20} pojasnilo, da implicitno ponuja dva odgovora. Prvi je, da ustavne pravice lahko učinkujejo neposredno, in sicer pri

¹² A. Rigozzi, G. Kaufmann-Kohler, G. Malinverni, Doping and fundamental rights of athletes : Comments in the Wake of the Adoption of the World Anti-Doping Code, *International Sports Law Review*, 2003, pp. 46-47 URL: <https://lk-k.com/wp-content/uploads/Doping-and-fundamental-rights-of-athletes-Comments-in-the-wake-of-the-adoption-of-the-World-Anti-Doping-Code.pdf> (10. 6. 2019).

¹³ Ibidem, pp. 47.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ International Olympic Committee, Olympic Charter, september 2019, pp. 11.

¹⁶ Ustava Republike Slovenije (URS), Ur. l, RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.

¹⁷ Kot npr. 22. člen URS, 23. člen URS in 25. člen URS.

¹⁸ Če pravica zavezuje posameznika, na drugi strani zahteva tudi dolžnost ostalih posameznikov do spoštovanja te pravice. M. Kumer, Ali me človekove pravice ščitijo zgolj pred državo?, Pamfil, 2010.

¹⁹ Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. Up-20/93, z dne 19. 6. 1997 (točka 36. in 37. obrazložitve).

²⁰ »...določbe o človekovih pravicah v ustavi vzpostavljajo objektivni "red vrednot" (Wertordnung), ki velja tudi za odnose med posamezniki.«. A. Nussberger, Vzajemno delovanje in medsebojni vpliv evropskega sodišča za človekove pravice in nacionalnih sodišč, v: *Pravosodni bilten*, letn. 38, št. 2, 2017, p. 18.

pravicah, »pri katerih že iz ustavnega besedila izhaja, da naslovljencem niso dane samo v razmerju do javne oblasti«. ²¹ Pravice veljajo »kot normativna ureditev za celotni pravni red«. ²² Druga možnost pa je, da ustavne pravice učinkujejo posredno, in sicer da je pravice »dane v zgolj zakonsko urejenih razmerjih med zasebniki (civilnopravnih, delovnopravnih itd.), treba interpretirati v duhu ustavno zagotovljenih pravic«. ²³ Ustava na ta način, »preko generalnih klavzul in nedoločnih pravnih pojmov«, ²⁴ vstopa v zasebnopravna razmerja ²⁵ (t. i. radiacijski efekt horizontalnega delovanja ustavnih pravic ²⁶).

3.1. LEX SPECIALIS IN PRAVO EVROPSKE UNIJE

Kot že omenjeno, ima šport svoja pravila. Kocijančič se vpraša, »do katere meje veljajo pravila Evropske unije, tako, da je šport res podrejen splošnim pravnim normam Evropske unije, in kje se začne specifičnost športa, ki dopušča izjeme od veljave teh pravil«. Ugotavlja, da je do uveljavitve prava Evropske unije najprej prišlo na gospodarskem področju. S primerom B.N.O. Walrave and L.J.N. Koch v Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie and Federación Española Ciclismo, opr. št. 36/74, z dne 12.12.1974, je Sodišče Evropskih skupnosti opredelilo razmerje med športom in Evropsko skupnostjo. Navedlo je, da šport spada pod okrilje prava evropskih skupnosti, če predstavlja opravljanje gospodarske dejavnosti v smislu 2. člena Pogodbe o Evropski skupnosti (v nadaljevanju PES). Evropska skupnost ni pristojna posegati v pravila, ki so izključno športne narave. ²⁷

Z Deklaracijo o specifičnih značilnostih športa in njegovi družbeni vlogi v Evropi se je začelo dopuščati izjeme pri uveljavljanju splošnih pravnih načel in pravil na športnem področju. Nanjo so se opirali tudi organi Evropske unije pri sprejemanju svojih stališč, odločitev ter pri svojih obrazložitvah. Najbolj so za razvoj prava Evropske unije pomembne odločitve, sprejete v zadevah pred sodiščem Evropske unije, ki ustvarja precedenčne rzsodbe (ustvarja pravno

²¹ Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. Up-20/93, z dne 19. 6. 1997 (točka 36. in 37. obrazložitve).

²² Sodba Vrhovnega sodišča, opr. št. II Ips 737/2005, z dne 3. 4. 2008.

²³ Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. Up-20/93, z dne 19. 6. 1997 (točka 36. in 37. obrazložitve).

²⁴ Sodba Vrhovnega sodišča, opr. št. II Ips 737/2005, z dne 3. 4. 2008.

²⁵

URL:

https://www.dnevnik.si/1042616537?fbclid=IwAR37VyLi6ooLr0Ms6asYCMyuiCdPYVmD8ftsIz9n4UmtouKxtEMcMU_u1o (29. 8. 2019).

²⁶ Glej L. Šturm, v: M. Avbelj, F. Arhar, S. Bardutzky in drugi, 2019, Komentar Ustave Republike Slovenije, M. Avbelj (ur.), p. 38-49.

²⁷ J. Kocijančič, Evropsko pravo in šport, v: Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo, 2004, pp. 1602 – 1606.

doktrino Evropske unije). Tako je sodišče Evropske unije vplivalo tudi na spremembo notranjih športnih pravil pri mednarodnih in nacionalnih športnih zvezah.²⁸

Šport vpliva na gospodarstvo in prebivalstvo v Evropski uniji.²⁹ Z veljavnostjo Lizbonske pogodbe v letu 2009 je Evropska unija prvič dobila posebne kompetence na področju športa. Dobila je pooblastila za vzpostavitev in izvajanje koordinirane športne politike in podprla sodelovanje organov Evropske unije z mednarodnimi športnimi organizacijami. Urejanje športa v Pogodbi o delovanju Evropske Unije je omejeno le na izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic Evropske unije, slednje izključuje sprejetje zakonodaje Evropske unije o športu ali katerega koli drugega pravno zavezujočega ukrepa. Področje ukrepanja Evropske unije je omejeno z upoštevanjem specifične narave športa in s spoštovanjem avtonomije športnih organizacij. Zaradi te omejitve je Evropska unija začela graditi na ne zavezujočih pravnih virih.³⁰

Šport je urejen na nacionalni ravni ter na nadnacionalni ravni; na slednji z dvema sistemoma, s pravom Evropske Unije ter s posebnimi športnimi pravili mednarodnih športnih zvez. Kot omenjeno, prav posebnega športnega prava Evropske unije ni, so pa pravna pravila Evropske unije nastajala skozi prakso sodišča Evropske unije in skozi reševanja pravnih problemov ostalih institucij Evropske unije. Niso nastajala organizirano in celovito za vsa področja, temveč postopoma in sporadično.³¹

3.2. VEZANOST DRŽAVNIH ORGANOV NA AVTONOMNE AKTE

Vlade niso podpisnice Kodeksa, zato državnih organov ne zavezuje avtonomen akt, kot je Kodeks. Na kakšen način pa potem lahko zavežemo državne organe k pričakovanemu spoštovanju Kodeksa? Vlade so podpisnice Kopenhavnske deklaracije in Unescove Konvencije. Deklaracija³² ni samostojen pravni vir, predstavlja namero ali politično voljo države. Kopenhavnska deklaracija o boju proti dopingu v športu je bila prvi korak vlad k pripravi Unescove mednarodne konvencije proti dopingu v športu, ki je prvi svetovni pravno

²⁸ Ibidem.

²⁹ Študija je pokazala, da je približno 7,38 milijonov ljudi v Evropi zaposlenih v športni dejavnosti, kar predstavlja 3,51% vseh zaposlenih v Evropski uniji. URL: <https://epthinktank.eu/2015/09/04/eu-sport-policy-an-overview/> (29. 8. 2019).

³⁰ URL: <https://epthinktank.eu/2015/09/04/eu-sport-policy-an-overview/> (29. 8. 2019).

³¹ J. Kocijančič, Evropsko pravo in šport, v: Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo, 2004, pp. 1602 – 1606.

³² D. Turk, 2015, Temelji mednarodnega prava, pp. 188.

zavezujoč akt boja proti dopingu.³³ Unescova konvencija vsebinsko predstavlja »prepis« Kodeksa, zato gre za posredno vezanost državnih organov na krovni avtonomni akt boja proti dopingu.³⁴ Slednja zavezuje podpisnice k spoštovanju načel Kodeksa ter jih usmerja, da se pri notranji uskladitvi Konvencije oprejo na protidopinške ter športne organizacije in sodelujejo z njimi.³⁵ Pričakovanja do vlad opiše tudi Kodeks;³⁶ poziva jih k uskladitvi z Unescovo konvencijo; poziva jih k sodelovanju z avtonomnimi športnimi subjekti; poziva jih k ustanovitvi nacionalnih protidopinških organizacij ter njihovem spoštovanju avtonomije. Ker pa ni neposredne vezanosti držav na Kodeks, so določbe Kodeksa le pričakovanja in ne zaveze.

4. PATERNALIZEM ALI LIBERALIZACIJA DOPINGA

Vsak športnik ima pravico, da doseže rezultat pod, v izhodišču, enakimi pogoji. Torej naj zmaga tisti, ki je hitrejši, močnejši oz. najboljši.

Vsakemu argumentu za prepoved dopinga lahko pripišemo argument proti prepovedi dopinga. Prvi argument prepovedi dopinga je varovanje zdravja in življenja športnika oz. sam interes športnika, ker prepovedane substance »večinoma« ali »lahko« povzročijo škodo športnikovemu telesu. Naslednji argument je *fair play* športa oz. poštenost športa. Gre za mešanico kršitev načela pravičnosti, dobre vere in poštenja, prepovedi zlorabe pravic in za kršitev načela enakosti. Spoštovati prepoved dopinga je dolžnost vseh športnikov; hkrati je to tudi njihova pravica, da ta prepoved velja za vse. Kljub temu športnikovi položaji nikoli ne bodo enaki. Dopustne so naravne oz. fizične ter socialno-ekonomske razlike.³⁷ Primer atletinje Caster Semenya kaže na naravno neenakost³⁸ od preostalih športnic. McArdle navaja, da je v športni praksi veliko »zaskrbljujočih« pojmov o tem kaj je »sprejemljiva

³³ URL: <http://www.sloado.si/kategorija/unesco-konvencija-npsz> (25. 6. 2019) in <http://www.sloado.si/kategorija/kopenhagenska-deklaracija-npsz> (25. 6. 2019).

³⁴ Komentar 22. člena WADC.

³⁵ 4., 7. in 13. člen Zakona o ratifikaciji Mednarodne konvencije proti uporabi nedovoljenih snovi v športu (MKUNSŠ), Ur. l. RS, št. 113/2007.

³⁶ 22. člen WADC.

³⁷ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 312-315 in V. Bergant Rakočević, Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?, 2003, pp. 18-20.

³⁸ Caster Semenya ima sindrom hiperandrogenizma oz. gre za stanje ženskega telesa v katerem se v večjih količinah proizvaja moški hormon, testosteron. URL: <https://sl.womanuntamed.com/hyperandrogenia/> (22.8.2019).

ženskost«, ko govorimo o prirojenih fizičnih danostih.³⁹ Tretji argument je etika športa oz. njegov *per se* oz. športni *image*.⁴⁰ Četrti argument je, da so mednarodne športne zveze članice MOK, katere del je WADA, ki je v Kodeksu harmonizirala protidopinška pravila, tudi s tem, da je objavila Listo prepovedanih snovi in postopkov. Tako bi morale biti razlike o tem, kaj predstavlja kršitev dopinga, med različnimi športnimi zvezami zabrisane.

Nasprotna stališča, ki govorijo o delni liberalizaciji dopinga, so predvsem ta, da je prepoved dopinga brez utemeljene pravne podlage, da je v praksi neučinkovita in povzroča težave ter, da preusmerja pozornost od pomembnejših težav športa. Kritiki menijo, da ni treba prepovedati vseh substanc, saj nekatere substance ne vplivajo enako škodljivo na zdravje vseh športnikov. Veliko bolj škodljivo je prakticiranje določenih zvrsti športa (rugby, ameriški nogomet, boks, maraton pri visokih temperaturah itd.) pa niso prepovedani. Pravna ureditev boja naj ne bi bila upravičena tudi, ker MOK avtonomno določa svoja pravila in ima tako na področju športa monopol. Pravila, sprejeta s strani MOK, morajo spoštovati nacionalne športne organizacije in posledično jih morajo, preko sicer prostovoljnega soglasja,⁴¹ spoštovati tudi športniki kot člani nacionalnih organizacij.⁴² Protiargument varovanju zdravja in življenja športnika je, da avtonomni »zakonodajalec« izvaja pretirani paternalizem, določa, kaj je za posameznika slabo, torej govori, da bolje pozna tujo korist kot posameznik sam in mu s tem ne dopušča svobodne volje pri izbiri.⁴³ Avtonomni »zakonodajalec« opredeli »protidopinški paternalizem« na način, »lahko si škoduješ, a ne na mojih tekmovanjih«. ⁴⁴ Športnik nima svobode izbire pri tem, ali bo na račun boljših športnih dosežkov tvegjal svoje zdravje in življenje. Protiargument nasprotnikov je tudi, da se doping pokaže kot racionalno ravnanje športnika z vidika ekonomske analize prava, saj športniki stremijo k doseganju boljših rezultatov; k temu jih ženejo tudi visoke denarne nagrade. Pri nemoralnosti dopinga pa se vprašamo, ali je prav, da je doping prepovedan, ni pa prepovedano trenirati 24 ur na dan ali imeti nezdrave diete? Nadalje se vprašamo, ali je prav, da je doping prepovedan, ker

³⁹ D. McArdle, Introduction - Sport and Human Rights, 40 Cambrian Law Review, 2009, pp. viii.

⁴⁰ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc, in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 312-315 in V. Bergant Rakočević, Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?, 2003, pp. 18-20.

⁴¹ Športnik dejansko nima možnosti reči ne podreditvi pravil MOK. Gre za navidezno prostovoljno soglasje, ki spada v polje konkurenčnega prava in presega okvirje te magistrske naloge, zato se do vprašanja navideznosti prostovoljnega soglasja ne bom spuščala.

⁴² Športnik, kot fizična oseba, je lahko neposredno član športne organizacije ter posredno preko članstva v klubu, ki je član športne organizacije.

⁴³ V. Bergant Rakočević, Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?, 2003, pp. 18.-20. in V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc, in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 316-320.

⁴⁴ V. Bergant Rakočević, Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?, 2003, p. 20.

ne predstavlja »naravne« poti k napredku športnika, pa čeprav boljši pogoji za trening, boljši socialno-ekonomski položaj športnika, boljša oprema, boljša prehrana tudi niso »naravne« možnosti? Sklepna misel je, da prepoved dopinga na noben način nikoli ne more ustvariti enakih možnosti za vse.⁴⁵

5. PРАВNA UREDITEV DOPINGA

Prve države, ki so se aktivno posvetile boju proti doping, so bile Velika Britanija, Francija in Belgija. Prva panoga, v kateri so prepovedali doping, je bila atletika. Mednarodna atletska zveza (IAAF) je to storila že leta 1928; sledili sta ji svetovna nogometna (FIFA) in svetovna kolesarska organizacija (UCI) leta 1966. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je MOK prevzel glavno vlogo v avtonomni sferi boja proti doping; začel je izvajati doping kontrole na največjih športnih tekmovanjih. Prvi protidopinški akti⁴⁶ so nastali konec osemdesetih let prejšnjega stoletja. Na ravni Evropske unije je bistven korak v smeri boja naredil Svet Evrope s sprejemom Evropske konvencije za boj proti doping.⁴⁷ Določila je definicijo dopinga in seznam prepovedanih sredstev in metod. Doping definira kot »predpisovanje ali uporabo farmakoloških vrst sredstev ali metod za doping športnikov«. »Farmakološke vrste sredstev ali metod za doping so [...] tiste vrste sredstev ali metod za doping, ki so jih ustrezne mednarodne športne organizacije prepovedale in ki so na seznamih, ki jih je odobrila skupina za spremljanje v skladu s pogoji iz člena 11. 1. b«. ⁴⁸ S tako definicijo preidemo na polje objektivne odgovornosti, kjer ni dokazovanja krivde. Za seznam pa velja omeniti, da se, kot vsaka normiranja ravnanj, prepočasi prilagaja stvarnosti; vedno obstaja določeno časovno okno, ko določena sredstva ali metode niso prepovedane; zato se seznam prilagaja, glede na potrebe, a minimalno, enkrat letno.

⁴⁵ V. Bergant Rakočević, Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?, 2003, pp. 18.-20. in V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 316-320.

⁴⁶ Mednarodni protidopinški sporazum, Nordijska protidopinška konvencija, Protidopinška konvencija baltskih držav in razni multilateralni in bilateralni sporazumi med posameznimi nacionalnimi olimpijskimi komiteji oz. nacionalnimi protidopinškimi agencijami. V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 336.

⁴⁷ Evropska unija je zavzela stališče, da doping predstavlja »nasprotje med športom in vrednotami, ki jih šport predstavlja«. Zaradi problematike spodkopavanja športne etike in ogrožanja javnega zdravja je sprejela dve deklaraciji o doping, ki ju je podkrepila z Resolucijo o nujnih ukrepih za boj proti doping v športu. Ibidem, pp. 336-339.

⁴⁸ Točka a. in b. 1. odstavka 2. člena Evropske konvencije proti doping v športu (Uradni list SFRJ-MP, št. 4-9, 1991).

Na mednarodni ravni je UNESCO kot organ Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo sprejel Mednarodno konvencijo proti dopingu v športu. Je pravno zavezujoč dokument in je, kot že omenjeno, nekakšna »kopija« Kodeksa kot nevladnega dokumenta. Tako se pokaže, kako velik pomen in moč imajo avtonomne organizacije na področju športa. Je prvi primer univerzalne ureditve dopinga in ne le da je »prepis« Kodeksa, ampak se nanj na določenih mestih tudi sklicuje.

Poleg omenjenih dveh najpomembnejših pravnih virov, na mednarodni ravni obstajajo še Johannesburška deklaracija, Københavnska deklaracija in Lozanska deklaracija o dopingu v športu.

Svet Evropske unije je na Dunaju sprejel sklepe, v katerih se je opredelil do dopinga, kot pojava, ki spodkopava etiko in ogroža javno zdravje. Pozval je države članice, da skupaj z Evropsko komisijo in mednarodnimi športnimi organizacijami okrepijo boj proti dopingu.⁴⁹

V Deklaraciji o specifičnih značilnostih športa in njegovi družbeni vlogi v Evropi, ki jo je sprejel Svet Evropske unije v Nici, pa je poudarjena vloga športnih zvez, in sicer podpora njihovi neodvisnosti in pravica do organiziranja v primernih organizacijskih oblikah. Športne zveze imajo, na sploh, vlogo, da organizirajo in spodbujajo svojo športno panogo.⁵⁰

Na nacionalni ravni pri nas, se boj proti dopingu dogaja v avtonomni sferi. Država je pristojnost prenesla na športne organizacije. Pomembna je struktura športnih organizacij. Pravil ne določajo klubi, ampak zveze, in sicer ne na nacionalnem, temveč na mednarodnem nivoju. Športnih panog je zelo veliko; vsaka ima svoja pravila igre; pri vsaki panogi lahko prepovedane substance različno učinkujejo, zato ima vsak šport prilagojena protidopinška pravila. Nadzor se lahko izvaja na nacionalni ravni tako, da doping primere obravnava nacionalni protidopinški organ, lahko pa ima sama panoga znotraj svoj protidopinški organ.

Pravne podlage protidopinškega boja v Sloveniji so Evropska Konvencija proti dopingu v športu, Mednarodna konvencija proti uporabi nedovoljenih snovi, WADA, Kodeks in notranja pravila OKS ter znotraj njega pravila SLOADO.⁵¹

⁴⁹ J. Kocijančič, *Evropsko pravo in šport*, v: *Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo*, 2004, pp. 1600.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ N. Brežnik, V. Sancin, *Nujnost celovite pravne ureditve boja proti dopingu v Sloveniji*, 2014, pp. 21.

Svetovna protidopinška organizacija oz. WADA je krovna, najpomembnejša organizacija v boju proti dopingu. Nastala je na izhodišču Lozanske deklaracije o dopingu v športu, leta 1999.⁵² WADA ima statusnopravno obliko fundacije,⁵³ kar pomeni, da je ustanovljena za neprofitni, splošnokoristni in trajni namen. Ustanovljena je po švicarskem pravu s sedežem v Lozani in glavnim sedežem v Montrealu, Kanadi.⁵⁴ Je pravna oseba zasebnega prava, ki ima na določen namen vezano premoženje.⁵⁵ Njena organizacijska struktura⁵⁶ je sestavljena iz ustanovitvenega odbora, izvršilnega odbora in več delovnih odborov. Ustanovitveni odbor, ki je najvišji organ odločanja, sestavlja 38 članov, ki delegirajo naloge izvršilnemu odboru, da dejansko upravlja in vodi organizacijo. Le-ta ima 12 članov. Preostali odbori imajo svetovalno vlogo pri določanju svetovnih smernic boja proti dopingu. V najpomembnejših dveh organih, upravnem in izvršilnem odboru, je članstvo enakomerno porazdeljeno med predstavnike držav oz. vlad in med predstavnike športnih organizacij. Tako je v delo organizacije vneseno ravnovesje.

WADA kot institucija in Kodeks kot institucionalna materija imata *sui generis* značaj. Kodeks predpisuje avtonomna pravila, ki vsebujejo zmes javnih in zasebnih elementov. Zakaj? Ker je organizacijska struktura najpomembnejših dveh teles WADA grajena iz sorazmerja med predstavniki vlad in predstavniki športnih organizacij.⁵⁷ Kodeks je nastal leta 2004; glavni namen je bil v harmonizaciji protidopinške politike, pravil in predpisov v športnih organizacijah in med javnopravnimi subjekti po svetu. Od nastanka pa do danes je bil večkrat revidiran.⁵⁸ Večje spremembe so se zgodile z veljavnostjo novega Kodeksa leta 2009 in 2015; leta 2018 so začele veljati spremembe, ki se nanašajo na skladnost ravnanja po Kodeksu s strani podpisnikov, sploh glede upoštevanja najpomembnejših mednarodnih standardov,⁵⁹ na podlagi katerih WADA izvaja harmonizacijo, in sicer harmonizacijo na področju seznama prepovedanih snovi in metod, na podlagi izvajanja testiranja in laboratorijskih preiskav, na

⁵² V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 339.

⁵³ M. Juhart, v: M. Juhart, 2011, Uvod v civilno pravo, pp. 110-111.

⁵⁴ <https://www.wada-ama.org/en/governance> (24. 5. 2019).

⁵⁵ M. Juhart, v: M. Juhart, 2011, Uvod v civilno pravo, pp. 110-111.

⁵⁶ <https://www.wada-ama.org/en/governance> (24. 5. 2019).

⁵⁷ R. C. R. Siekmann, Anti-Doping Law in Sport: the Hybrid Character of WADA and the Human Rights of Athletes in Doping Cases (Proportionality Principle), v: Introduction to International and European Sports Law, International Sports Law Journal, 2012, pp. 95, URL: https://www.doping.nl/media/kb/2041/20131023T040405-ISLJ_2011_1-2%20-%2089-96%20Robert%20C.R.%20Siekmann.pdf (30.9.2019).

⁵⁸ <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-code> (24. 5. 2019).

⁵⁹ <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/international-standards> (24. 5. 2019).

podlagi izjem na področju uporabe prepovedanih snovi in metod zaradi terapevtskih razlogov, na podlagi varovanja zasebnosti in osebnih podatkov in na podlagi skrbi za skladnost izvajanja Kodeksa vseh podpisnikov. Te mednarodne standarde je potrdil tudi CAS v svojih sodbah.⁶⁰ Za uresničevanje svojega poslanstva se WADA tako povezuje⁶¹ z vsemi deležniki športa, nacionalnimi in mednarodnimi panožnimi športnimi zvezami, nacionalnimi in mednarodnim olimpijskim komitejem, vladnimi in nevladnimi organizacijami, prireditelji športnih tekmovanj in CAS.

Kodeks sam po sebi ni zavezujoč, postane pa, ko ga mednarodne športne zveze implementirajo v notranje akte in tako se ustvari razmerje do Kodeksa. S tem mednarodne panožne zveze sprejmejo načela in cilje Kodeksa, ki so izraženi v njihovih preambulah protidopinških pravil. Naslednji korak je vzpostavitev razmerja med Kodeksom in športniki, ki se izvaja na podlagi nacionalnih športnih zvez, ki morajo kot članice mednarodnih športnih zvez uskladiti pravila in statute z mednarodno športno zvezo.

WADA postavlja svetovne standarde boja proti dopingu. S svojo normativno dejavnostjo ter dajanjem priporočil in razvijanjem dobrih praks je zaslužna za svetovno poenoteno obravnavanje.⁶²

6. USTAVNOPRAVNI VIDIKI BOJA PROTI DOPINGU

Doping je vrsta goljufanja, ki pripelje k neupravičeno pridobljeni prednosti in s tem k boljšemu rezultatu športnika. Množično odmevni dopinški škandali so prinesli v javnost zgolj imena določenih prepovedanih substanc. Dobra ozaveščenost in razumevanje o tem, kaj vse je doping, sta prvi korak k ustvarjanju učinkovitega reguliranega režima za doping. Družba se zaveda, da je uporaba prepovedanih snovi v športu pogost pojav in ker je na sploh pomen športa v družbi velik, je temu sorazmerno pomembna škoda, ki nastane športu, kot posledica nepoštenosti športnikov.⁶³

⁶⁰ <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-code> (24. 5. 2019).

⁶¹ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 340.

⁶² L. Casini, Global Hybrid Public-Private Bodies: The World Anti-Doping Agency (WADA), *International Organizations Law Review*, letn. 6, št. 2, 2009, pp. 421-446.

⁶³ B. J. Wong, Doping in Sport: An Overview and Analysis of Doping and its Regulation in International Sport (2003 Third Year Paper), Harvard Library, URL: <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/8889483/Wong.html?sequence=1&isAllowed=y> (10. 6. 2019).

Del ustavnega načela pravne države je (pod)načelo jasnosti, določnosti in predvidljivosti predpisov. (Pod)načelo zagotavlja, da bo naslovnikov pravni položaj nedvoumen in dovolj določno opredeljen. S stališča pravne varnosti tako niso sprejemljive nejasne, nedoločne in nepredvidljive določbe. Predpis je jasen in določen, če, ob uporabi ustaljenih pravnih metod razlage, iz njega lahko nedvoumno razberemo vsebino in namen posameznih določb, s čimer se preprečuje arbitrarne posege organov.⁶⁴ Za interpretacijo določbe ni odločilen le namen, ki ga zasleduje normodajalec, ampak mora ta namen izhajati iz konkretnega besedila določil.

Določila Kodeksa so jasna in določna. Kodeks stremi k jezikovni jasnosti že na način, da ponuja široko opisne člene. Kodeks gre še dlje, v 24. členu vsebuje tehnično določilo, da se pri razlagi določil Kodeksa uporabljajo komentarji. Na ta način Kodeks poskrbi, da se, poleg možne uporabe ustaljenih interpretativnih metod pravne razlage, za dopolnjevanje norm uporablja tudi lastni razlagalni mehanizem.

Kodeks pri kršitvah zoper posameznike predvideva določene sankcije. Za namen preprečevanja arbitrarne obravnave športnikov, Kodeks v Prilogi 2 vsebuje prikaz primerov, ki pristojnim odločevalskim organom nakazuje način postopanja pri določanju sankcije. Kodeks na ta način želi poskrbeti za harmonizirano izvrševanje določb in ne le za harmonizirano implementacijo določb.

Seznam prepovedanih substanc in metod predpisuje in spreminja WADA. Ta seznam je bistven za boj proti dopingu, ker enumerativno določa substance in metode, ki predstavljajo ravnanje dopinga. Seznam se zaradi predvidljivosti objavi vsako leto, ne glede na njegove spremembe.⁶⁵ Pri določitvi prepovedi je, na splošno, jasen in določen ter predvidljiv, vendar pa na določenih mestih vsebuje generalno klavzulo, ki je sporna z vidika načela zakonitosti, do česar se opredelim v nadaljevanju.

6.1. NAČELO ZAKONITOSTI

Načelo zakonitosti je poleg načela ustavnosti temelj sodobne demokratične ureditve; oba sta zvezana z načelom pravne države. Načelo zakonitosti predstavlja neposredno izvrševanje ustavnosti. Pomeni tudi, da morajo biti norme v skladu z zakonom in, da so funkcije državnih

⁶⁴ Glej L. Šturm, v: M. Avbelj, F. Arhar, S. Bardutzky in drugi, 2019, Komentar Ustave Republike Slovenije, M. Avbelj (ur.), pp. 48.

⁶⁵ Komentar 4.1 člena WADC.

organov oz. organov, ki so nosilci javnih pooblastil, utemeljene v zakonu in jih ti subjekti izvajajo v skladu z zakonom. Ustava načelo zakonitosti posebej opredeli v kazenskem postopku.⁶⁶ Storilec je lahko kaznovan za svoje ravnanje le, če je bilo to ravnanje predhodno opredeljeno kot kaznivo ravnanje z zakonom, torej še preden je bilo ravnanje storjeno. V pravnem postopku pa o načelu zakonitosti govorimo pri postopanju sodišča in strank po določbah zakona.⁶⁷

Tudi športne organizacije in CAS veže načelo zakonitosti. Športnik mora vnaprej točno vedeti, katera ravnanja privedejo do sankcij. Športnik je sankcioniran za kršitev protidopinških pravil, določenih v Kodeksu. Sestavni del Kodeksa je Lista prepovedanih snovi in postopkov, ki je mednarodni standard in določa snovi in postopke, ki so prepovedani v športu. Ta lista se, zaradi pravne predvidljivosti, posodablja minimalno enkrat na leto; vsaka posodobitev začne veljati po treh mesecih od njene objave. Tako kot v materialnem delu velja načelo zakonitosti, velja tudi v procesnem. Športni organi za boj proti dopingu lahko opravljajo kontrole dopinga le s točno določenim namenom in po vnaprej predvidenem postopku. Lista prepovedanih snovi in postopkov določa snovi in metode, ki so prepovedane ne glede na to, ali je športnik testiran na tekmovanju ali zunaj njega; na tiste, ki so prepovedane le na tekmovanju, in na tiste, ki so prepovedane le pri določenih športih. Slednja določa tudi izjeme, in sicer je za namene športnikovega zdravljenja, športniku dopustna uporaba snovi ali presnovkov z Liste. Po načelu zakonitosti bo športnik odgovarjal za kršitev protidopinških pravil, če je v njegovem telesu najdena sled prepovedane snovi ali postopka, ki je vsebovana v Listi, če ni vnaprejšnje opredelitve v Listi, kršitve protidopinških pravil ni. Pojavi pa se problem, ker Lista ni v celoti »določno zaključena«. Vsebuje določila, kot so: »in ostale snovi s podobno kemijsko strukturo ali podobnim biološkim učinkom« ali »dodatni rastni faktorji ali modulatorji rastnih faktorjev, ki učinkujejo na sintezo, degradacijo, vaskularizacijo in preklapljanje proteinov v mišicah, tetivah in ligamentih«. Slednja določila so sicer namenjena življenjskim situacijam, ko tehnologija in znanja napredujejo hitreje, kot pa se lahko spreminjajo predpisi, saj mora najprej strokovno telo potrditi, da substanca vpliva na športnikovo psihofizično sposobnost, šele nato se objavi sprememba predpisa, ki začne učinkovati po preteku določenega časa.

⁶⁶ 28. člen URS.

⁶⁷ L. Ude, 2002, Civilno procesno pravo, pp. 107.

Omenjeni določili sta generalni klavzuli in predstavljata analogijo *intra legem*. Ta analogija predstavlja bolj odprt način določanja kršitev in ne sme biti taka, ki bi predstavljala izigranje načela *nullum crimen, nulla poena sine lege*. Slednje pomeni, da je analogija *intra legem* dovoljena le, pri opredelitvi posamičnih sestavin kršitev. Pri tem mora biti uporaba analogije usmerjena na način, da določba ustreza načelu *lex certa*.⁶⁸

Določili iz Liste ne predstavljata le posamezne sestavine kršitve, ampak sta temelj kršitve. S tem se izniči namen jasnosti in določnosti kršitve v aktu. Ni mogoče prosto presojeti različne učinke snovi, ker ti učinki športnikom niso razvidni, ampak so učinki predmet presoje pristojnih strokovnjakov na tem področju. Iz teh razlogov določbi nista v skladu z načelom zakonitosti. Tako je lahko sankcioniran tudi tisti športnik, ki je zmotno mislil, da WADA določene substance ne šteje za prepovedane. Dodatno breme za športnika je tudi, da je športnik sam objektivno odgovoren za seznanjenost o tem, katere snovi in postopki so vključeni na Listo, ter za seznanjenost o tem, kaj predstavlja kršitev protidopinških pravil.⁶⁹

6.2. DOPING IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Protidopinški predpisi porajajo kar nekaj pravnih pomislekov pri posegih v pravice športnikov (svoboda gibanja, telesna integriteta, pravica do zasebnosti, varstvo osebnih podatkov ter svobodna gospodarska pobuda), pomanjkanje harmonizacije (arbitrnost pri določanju sankcij), procesne pravice (dokazno breme, objektivna odgovornost in domneva nedolžnosti) in ustreznost postopka. Športniki prostovoljno privolijo v testiranje, v zameno za možnost tekmovanja na mednarodni ravni.⁷⁰ Športne sankcije ne temeljijo na nacionalni zakonodaji, ampak na avtonomni zakonodaji. Pravice imajo bolj osnoven značaj in porajajo vprašanja kot npr., ali je treba omejiti vrsto in pogostost testiranja? Ali prepoved dopinga krši športnikovo pravico do dela? Na kateri točki testiranje postane vdor v zasebnost? Na kateri točki pozitiven test nesorazmerno kaznuje športnika?⁷¹

⁶⁸ URL: <https://www.gvzalozba.si/media/attachment/file/1/6/162.pdf> (22.9.2019).

⁶⁹ WADA, Svetovni protidopinški Kodeks, Mednarodni standardi, Lista prepovedanih snovi in postopkov, 2018.

⁷⁰ B. J. Wong, Doping in Sport: An Overview and Analysis of Doping and its Regulation in International Sport (2003 Third Year Paper), Harvard Library, URL: <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/8889483/Wong.html?sequence=1&isAllowed=y> (10. 6. 2019).

⁷¹ Ibidem.

Boj proti dopingu se dogaja na avtonomnopravni in javnopravni ravni ter trči ob temeljna pravna načela. Pravila športnih organizacij so lahko v neskladju s pravnim redom države ter puščajo pravne in ekonomske posledice na športnikih.

6.2.1. PRAVICA DO ZASEBNEGA ŽIVLJENJA IN SVOBODA GIBANJA

Najuspešnejši način razkrivanja dopinga, je izvedba kontrole, ki ni najavljena. Športnikovo okno za špekulacije pri jemanju prepovedanih substanc se na ta način močno skrči. Za dosego tovrstnega cilja, pristojne organizacije potrebujejo informacijo o lokaciji športnika, ki ga želijo testirati. Te informacije lahko pridobijo od športnikove ekipe, in sicer tako, da izvejo njegovo lokacijo in čas treninga ali tekme. V nasprotnem primeru, ko športnik ni na tekmovanjih, ni na treningu, ni na pripravah ipd., mora športnik sam zagotoviti informacije o lokaciji preko sistema ADAMS⁷² oz. drugega sistema, odobrenega s strani WADA. Sporočanje lokacije⁷³ športnikov mora biti natančno in popolno po času in po lokacijah, ker mora biti v primeru nenajavljene kontrole dosegljiv.⁷⁴ Pod pogoji in v primeru večkratnega neuspelega testiranja ga lahko doletijo hude sankcije.⁷⁵

Nenehna skrb športnika za javljanje sprememb lokacije je lahko zelo stresna ter ovira njegov prosti čas. Na primer, športnik se odloči za popoldansko druženje s prijatelji v kavarni zunaj svojega domačega kraja, čeprav je v sistemu zabeležil, da bo ob tistem času in dnevu doma. Ravno takrat ga na njegovem domu obišče pooblaščen osebja za izvajanje doping kontrole z namenom izvedbe kontrole, njega pa ni niti doma niti se nima namena v kratkem vrniti. Takšna situacija je na prvi pogled zelo nedolžna, vendar lahko potegne za seboj hude posledice, saj se po določenem času neuspešnega čakanja na športnika šteje, da se je ta kontroli izmaknil; prav tako se ga lahko kaznuje, ker ni sporočil podatkov o svoji lokaciji. Športnik s sporočanjem svoje lokacije velikokrat posredno sporoči tudi lokacijo svojih družinskih članov.

⁷² Anti-Doping and Administration Management System.

⁷³ WADC, Mednarodni standardi za testiranja in preiskave, Priloga I. – člen 2.4 Kodeksa: Zahteve v zvezi z posredovanjem lokacije, 2015, I. 1. 1. b člen.

⁷⁴ Športnik mora za vsak dan v začetku vsakega kvartalnega obdobja sporočiti v sistem ADAMS enourno časovno okno med 5.00 uro zjutraj in 23.00 uro zvečer ter lokacijo na kateri bo takrat na voljo za nenapovedano testiranje.

⁷⁵ Za kršitev gre, če ima športnik katero koli kombinacijo treh neposredovanih prijav lokacije in/ali neuspešnih testiranj v obdobju 12-ih mesecev. V takšnem primeru je sankcija za športnika enaka, kot če bi bil pozitiven na doping kontroli. 2.4. člen WADC.

Ali takšna ureditev razjeda demokratično in pravno državo, ki temelji na varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin? Ustava zagotavlja pravico do mirnega zasebnega in družinskega življenja, ki pa ni absolutno zavarovana. Omejena je s pravicami drugih oz. javno koristjo in v primerih, ki jih določa Ustava. Omejitve se razlagajo ozko z upoštevanjem načela sorazmernosti, ki zasleduje ustavno dopusten in stvarno upravičen cilj. Stvarno upravičen cilj je tudi omejitev pravic v javnem interesu, kamor sodijo tudi protidopinški razlogi.⁷⁶

V nadaljevanju pojasnim, da gre za poseg v zasebno življenje športnika, ki je dopusten, saj sledi legitimnemu, stvarno upravičenemu cilju in prestane strogi test sorazmernosti in, da do posega v svobodo gibanja sploh ne pride.

ESČP je odločalo v primeru National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) and Others v. France. Dejansko stanje⁷⁷ je bilo sledeče; v letu 2010 je francoska vlada izdala sklep o zdravju športnikov, s katerim je nacionalna pravila uskladila s Kodeksom 2009, slednji je bil vsebovan kasneje tudi v njihovem Športnem kodeksu. Sklep je določal, da so poleg dopinških kontrol na tekmovanjih in treningih dovoljene tudi kontrole športnikov na drugih, različnih lokacijah, in sicer tistih športnikov, ki so uvrščeni v t.i. ciljno skupino oz. »target group«. Slednji morajo sporočiti svoje lokacije, da bo nacionalna protidopinška organizacija sploh lahko uspešno izvajala »nenapovedane« kontrole, torej tudi na domu športnika. Pritožniki so bili francoski športni sindikat ter 99 drugih individualnih pritožnikov iz različnih športnih panog. Navajali so, da je tovrstna ureditev posebej vsiljiva, ker krši njihovo svobodo gibanja, ki vpliva na njihovo normalno zasebno in družinsko življenje. Tej zadevi je bila pridružena tudi zadeva Jeannie Longo, francoske kolesarke, ki je trdila, da je bila v svoji športni karieri testirana več kot 1200-krat. Tudi ona se je znašla v ciljni skupini in v letu 2013 je na francoski Državni svet naslovila vprašanje, ali je ureditev sporočanja lokacije v skladu z Ustavo. Zatrjevala je kršitev zasebnega in družinskega življenja. Državni svet jo je zavrnil z utemeljitvijo, da je tovrsten poseg v pravico zasebnosti potreben in sorazmeren, ker zasleduje pomembnejše cilje, kot so zdravje, pravičnost in etičnost.

⁷⁶ J. Letnar Černič, Razgaljeno življenje športnikov?, 2018, URL: <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/kolumne/212998> (16. 6. 2019).

⁷⁷ National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) and Others v. France (Eur. Ct. H. R., 18.1.2018, št. 48151/11 in 77769/13 in N.St Cyr Clarke, The legality of the anti-doping whereabouts rules: an analysis of the FNASS v. France human rights case, Law in Sport, URL: <https://www.lawinsport.com/topics/sports/item/the-legality-of-the-anti-doping-whereabouts-rules-an-analysis-of-the-fnass-v-france-human-rights-case> (13. 6. 2019).

ESČP je odločilo,⁷⁸ da ne gre za kršitev 8. člena EKČP in ob tem dodalo, da športnikova obveznost sporočanja njegove lokacije sicer vpliva na njegovo zasebno življenje, vendar je omejitev njegove pravice dopustna zaradi splošnega interesa. ESČP s tem zajame vse športnike,⁷⁹ ne le tiste, ki so zajeti v ciljni skupini in poudari pomen zdravja, pravičnosti in etičnosti vseh športnikov.

Organizacija za opravljanje dopinških testov lahko testira športnika kadarkoli in kjerkoli.⁸⁰ Poseg v pravico do zasebnega življenja je upravičen z obveznim posredovanjem podatkov o lokaciji športnika. Učinkovitost dopinške kontrole ne bi bila tako uspešna, če bi bilo prepovedano opravljanje kontrole povsod drugod razen na treningih, tekmah in pripravah. S tem bi se porušil namen nenapovedanih kontrol, ki je ravno v tem, da se športnik ne more v naprej pripraviti na izid kontrole in se tako izognil kršitvi dopinških pravil. Je najboljši sistem odkrivanja in odvrčanja od dopinga ter povečanja zaupanja športnikov in javnosti v čisti šport, torej ohranja integriteto športa in zaščiti čiste športnike. Če bi zmanjšali ali odpravili obveznost sporočanja lokacije športnikov, bi to povečalo nevarnost za še večje dopingiranje športnikov in s tem nevarnost za njihovo zdravje in na sploh zdravje celotnemu »športnemu svetu«. S tem bi tudi nasprotovali mnenju Evropske unije in mednarodne skupnosti o nujnosti nenapovedanih kontrol. Pomembno je tudi upoštevati razmerje med Svetom Evrope in WADA, ki gre v smeri svetovne harmonizacije protidopinških pravil.⁸¹ Čeprav je poseg v športnikovo zasebnost neizogiben s tem, ko mora razkriti določeno količino osebnih podatkov ter jih redno posodabljati, je le ta primeren, nujen in sorazmeren s širšimi koristmi za globalni šport.

Za kršitev svobode gibanja⁸² po mojem mnenju sploh ne gre, saj se športnik še vedno lahko prosto giblje, zapusti državo ipd., le dolžnost ima o tem obvestiti. Kljub temu, da mora

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ Poleg športnikov ki so v ciljni skupini oz. v »target group-u«, tudi tiste, ki niso ter tudi amaterske športnike.

⁸⁰ URL: <http://www.sloado.si/faq> (13. 6. 2019).

⁸¹ National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) and Others v. France (Eur. Ct. H. R., 18.1.2018, št. 48151/11 in 77769/13 (191. točka obrazložitve).

⁸² 2. člen Protokola št. 2 k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP).

športnik ostati na enem kraju, eno uro v dnevu, je ta kraj še vedno izbira športnika samega. Informacija o lokaciji je poseg v zasebnost in ne pomeni ukrepa nadziranja športnika.⁸³

Športnik ni vsako uro vsakega dne v pričakovanju doping kontrole, ampak le eno uro v dnevu, vsak dan. Takšna ureditev kaže na sorazmerno rešitev med posegom v pravice športnika in javno koristjo globalnega športa. Dodala bi tudi, da bi športnik to enourno časovno okno, ko bo dosegljiv za kontrolo, lahko določil tudi v času in na kraju treninga; tako bi bil njegov prosti čas manj obremenjujoč s skrbjo, da bo dosegljiv ob nenapovedani kontroli. Še vedno pa taka ureditev pušča polje manipulacije športnikom za končni doping rezultat, vendar pa je polje manipulacije manjše, saj se lahko doping kontrola izvede kadarkoli. Z enournim časovnim oknom je toliko lažje locirati športnika zunaj predvidenega časovnega okvira.

Sistem natančnega sporočanja lokacije je podprt z mednarodnim usklajevanjem protidopinških pravil. To je dodaten argument k spodbudi športnikom, da sprejmejo ureditev. Če bi bila pravila neskladna oz. diskrecijska, bi to ogrozilo svetovno prizadevanje boja proti dopingu.⁸⁴

Vprašam se dve pomembni vprašanji, in sicer:

Ali športnika lahko doleti še ena, nova nenapovedana kontrola v enournem časovnem intervalu pred uspešno vročenim obvestilom o neuspeli nenapovedani kontroli? Športnika lahko doleti nova doping kontrola, čeprav postopek prejšnje doping kontrole sploh še ni bil zaključen, vendar pa do druge kršitve dopinških pravil zaradi neuspešnega poskusa kontrole ne more priti, dokler ni športnik prejel obvestila o prvem neuspešnem poskusu kontrole. Tako je v sistem vpeljana pravičnost.⁸⁵

Ali Mednarodni standardi Kodeksa veljajo kot najstrožje merilo, na katere lahko športnik računa, ali lahko posamezne mednarodne športne zveze predpišejo strožja merila? Kodeks⁸⁶ izrecno našteva člene, ki jih morajo podpisnice izvajati brez vsebinskih sprememb in med

⁸³ N.St Cyr Clarke, The legality of the anti-doping whereabouts rules: an analysis of the FNASS v. France human rights case, Law in Sport, URL: <https://www.lawinsport.com/topics/sports/item/the-legality-of-the-anti-doping-whereabouts-rules-an-analysis-of-the-fnass-v-france-human-rights-case> (13. 6. 2019)

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ WADC, Mednarodni standardi za testiranja in preiskave, Priloga I. – člen 2.4 Kodeksa: Zahteve v zvezi z posredovanjem lokacije, 2015, I. 4. 2 člen in komentar k I. 4. 2 členu.

⁸⁶ 23. 2 člen WADC.

njimi ni člena o testiranjih in preiskavah, ki ureja javljanje športnikove lokacije. To je nevarno za športnika, saj lahko posamezna športna zveza določi strožjo ureditev, ki je bolj omejujoča v razmerju do športnikovih pravic. Kodeks, kot najvišji akt protidopinške organizacije, pri ureditvi testiranj in preiskav, tako ne določa zgornje meje dopustnega posega v pravico do zasebnosti športnika. Podpisnice Kodeksa bi lahko, ob izvajanju njegovih določil, omenjeno področje uredile na način, ki bi bistveno globlje posegel v športnikovo pravico do zasebnosti. Tak ukrep bi bil, z ustavnega vidika načela sorazmernosti, lahko nesorazmeren.

Dotaknila bi se še posega v športnikovo telesno integriteto, do katere pride v času odvzema vzorca. Testiranje na tekmovanju ali zunaj njega, ki se izvede brez predhodne najave, izvede pristojna protidopinška organizacija, kot je pri nas SLOADO, ter odvzeti vzorec pošlje v analizo, v akreditiran laboratorij s strani WADA.⁸⁷ Kritične točke posega v športnikove pravice v času kontrole so, ko mora biti v času oddaje vzorca s športnikom ves čas prisotna priča in spremljati dogajanje. To predstavlja velik poseg v športnikovo dostojanstvo, zasebnost in telesno integriteto. Poseg je na tem mestu legitimen, ker zasleduje stvarno upravičen cilj, ki je v ohranitvi športa čistega prepovedanih substanc in metod, torej v zagotovitvi enakosti in pravičnosti med športniki ter na drugi strani v varovanju zdravja in življenja športnikov. Ukrep je primeren in nujen, ker le z posegom v pravice lahko preprečimo manipulacije, saj bi v primeru, če v času odvzema vzorca ne bi bila prisotna priča, ki spremlja dogajanje, kaj hitro lahko prišlo do zlorab s strani športnikov, tako da bi npr. športnik sploh ne oddal svojega urina, ampak bi v vzorec pretil svoj že pripravljen urin⁸⁸ ipd. Ukrep je tudi sorazmeren v ožjem pomenu, kjer se da prednost varstvu javne koristi.

6.2.2. VARSTVO OSEBNIH PODATKOV

Športnik, ki je predmet doping kontrole, odda vzorec urina ali krvi in ta vzorec je nosilec pomembnih osebnih podatkov testiranega športnika, zlasti nosilec posebnih kategorij osebnih podatkov, opredeljenih v 9. členu GDPR.⁸⁹ Športnik je nosilec osebnih podatkov ter s tem nosilec pravic, ki mu gredo skladno z GDPR (slednje prinaša obveznosti upravljavcu

⁸⁷ URL: <http://www.sloado.si/kategorija/kaj-je-kontrola-dopinga> (15. 6. 2019).

⁸⁸ V. Bergant Rakočević, Doping in človekove pravice, 2007, pp. 22.

⁸⁹ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov).

osebnih podatkov – npr. SLOADO kot organizacija, pristojna za upravljanje z rezultati dopinga).⁹⁰

GDPR se v preambuli⁹¹ dotakne dopinga v športu. Omeni, da je bolj proti dopingu pomemben za vprašanje potencialnega zdravja športnikov (govori torej o javnem interesu). Evropska unija⁹² ni šla tako daleč, da bi ustvarila samostojno pravno podlago za obdelavo osebnih podatkov v dopinških postopkih. Protidopinške organizacije so se zavezale, da bodo ravnale skladno z določili Kodeksa in Mednarodnimi standardi za zaščito zasebnosti in osebnih podatkov, ki predstavljajo minimum varstva pravic. Mednarodni standardi⁹³ so vsebinsko podobni GDPR, vendar zaostajajo za njimi, saj dajejo diskrecijo protidopinškim organizacijam, da se prilagodijo nacionalnemu zakonu o varstvu osebnih podatkov, ki lahko določajo višji standard varstva.

Kdo je upravljavec⁹⁴ in kdo obdelovalec⁹⁵ osebnih podatkov? V sam postopek doping kontrole je vpletenih veliko različnih subjektov, ki zbirajo ali pridobijo dostop do osebnih podatkov športnika. Mednarodna športna zveza deluje kot upravljavec osebnih podatkov športnika. Nacionalne protidopinške organizacije, ki npr. prejmejo navodila za izvedbo doping kontrole, se lahko tudi odločijo za pridobitev še dodatnih podatkov (npr. odvzem dodatnih bioloških vzorcev), delujejo kot obdelovalci in kot upravljavci teh osebnih podatkov. V sam postopek je vključenih veliko obdelovalcev in podobdelovalcev osebnih podatkov. WADA nudi bazo podatkov, shranjenih v sistemu ADAMS, ki se posredujejo mednarodnim športnim zvezam in nacionalnim protidopinškim organizacijam. Bazo podatkov uporablja tudi WADA za izpolnitev svojih namenov zbiranja. Končno imamo tri glavne upravljavce osebnih podatkov: mednarodne športne zveze, nacionalne protidopinške organizacije in WADA. Med vsemi vpletenimi subjekti, upravljavci in obdelovalci, je treba skleniti pogodbo o obdelavi osebnih podatkov in športnike, na katere se nanašajo ti osebni podatki, o tem obvestiti, da bodo lahko izvajali svoje pravice. Obdelovalec tako izkaže svojo

⁹⁰M. Chlipala, S. Pilar, Doping control in sport – how about personal data?, 2018, URL: <https://www.eurocloud.at/news/detail/news/doping-control-in-sport-how-about-personal-data/> (24. 6. 2019).

⁹¹ 112. odstavek Preambule GDPR.

⁹² A. Duval, How Data Protection Crystallises Key Legal Challenges in Anti-Doping - By Marjolaine Viret, Asser International Sports Law Blog, 2019, URL: https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/how-data-protection-crystallises-key-legal-challenges-in-anti-doping-by-marjolaine-viret#_ftn2 (24. 6. 2019).

⁹³ 4. člen Mednarodnega standarda za zaščito zasebnosti in osebnih podatkov.

⁹⁴ Določa namene in sredstva obdelave osebnih podatkov.

⁹⁵ Obdeluje osebne podatke v imenu upravljavca.

zakonito pravno podlago na podlagi pogodbe o obdelavi osebnih podatkov z upravljavcem. Vsak upravljavec mora zagotoviti zakonito pravno podlago za obdelavo osebnih podatkov. Običajno utemeljijo zakonito pravno podlago na podlagi privolitve posameznega športnika.⁹⁶

Osebni podatki se lahko obdelujejo le na taksativno naštetih pravnih podlagah.⁹⁷ Vsaka obdelava mora imeti svojo relevantno pravno podlago in svoj namen za obdelavo. Večina osebnih podatkov, zbranih med izvajanjem doping kontrole, ima značaj občutljivih osebnih podatkov,⁹⁸ zato jih ne moremo obdelovati na kateri koli zakoniti pravni podlagi.⁹⁹

Poraja se vprašanje resnične svobodne privolitve v obdelavo osebnih podatkov. Športnik, ki je izbran za kontrolo dopinga, sploh nima izbire zavrniti kontrole, če jo zavrne, ga doleti stroga sankcija, ki je enaka kot, če bi bil testiran in bi bil njegov vzorec pozitiven.¹⁰⁰ Privolitev posameznika mora biti prostovoljna, izrecna, informirana¹⁰¹ in nedvoumna.¹⁰² Če posamezniku ni dana možnost izbire, privolitev ne more biti prostovoljna in če ni prostovoljna, ni veljavna.¹⁰³ Prav tako se privolitev lahko kadarkoli prekliče¹⁰⁴ na enak način, kot se jo da, in preklic je brez negativnih posledic.¹⁰⁵ Če bi se športnik odločil preklicati privolitev, bi sledila posledica izgube koristi, ki izhaja iz »pogodbenega« razmerja med športnikom in športnimi organi, to je izguba pravice do udeležbe na športnih tekmovanjih. Če bi športnik, ki je obveščen o doping kontroli, to takoj zavrnil, bi s tem razglasil svoj takojšen umik iz športa. Čeprav športnik ne bi dal soglasja oz. bi ga preklical, torej bi se iz športa umaknil, bi protidopinška organizacija, ki upravlja z rezultati, ohranila pristojnost, da zaključi

⁹⁶ A. Duval, How Data Protection Crystallises Key Legal Challenges in Anti-Doping - By Marjolaine Viret, Asser International Sports Law Blog, 2019, URL: https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/how-data-protection-crystallises-key-legal-challenges-in-anti-doping-by-marjolaine-viret#_ftn2 (24. 6. 2019).

⁹⁷ 6. člen GDPR določa zakonite pravne podlage za obdelavo osebnih podatkov, ki so: privolitev posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki; pogodba; zakonske obveznosti upravljavca; zaščita življenjskih interesov; upravljanje nalog v javnem interesu; in zakoniti interesi (razen kadar nad takimi interesi prevladajo interesi ali temeljne pravice in svoboščine posameznika).

⁹⁸ 9. člen GDPR.

⁹⁹ A. Duval, How Data Protection Crystallises Key Legal Challenges in Anti-Doping - By Marjolaine Viret, Asser International Sports Law Blog, 2019, URL: https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/how-data-protection-crystallises-key-legal-challenges-in-anti-doping-by-marjolaine-viret#_ftn2 (24. 6. 2019).

¹⁰⁰ <http://www.sloado.si/kategorija/kaj-je-kontrola-dopinga> (20. 6. 2019).

¹⁰¹ Privolitev mora biti predložena v razumljivi in lahko dostopni obliki ter v jasnem in preprostem jeziku (2. odstavek 4. člena GDPR).

¹⁰² 11. točka 4. člena GDPR.

¹⁰³ 42. točka Preambule GDPR.

¹⁰⁴ 7. člen GDPR.

¹⁰⁵ 42. točka Preambule GDPR.

postopek upravljanja z rezultati.¹⁰⁶ V takem primeru, ko je privolitev preklicana, GDPR določa, da so vsi postopki obdelave podatkov, ki so bili izvedeni pred umikom soglasja, zakoniti; od umika soglasja naprej pa bi moral obdelovalec podatkov prekiniti vse nadaljnje postopke obdelave podatkov. Upravitelj tudi ni upravičen do zamenjave zakonitega pravnega temelja obdelave podatkov, po tem, ko je privolitev v obdelavo osebnih podatkov umaknjena.¹⁰⁷

Športne organizacije, bi morale na drugi pravni podlagi, kot je privolitev, kvalificirati zbiranje in procesiranje osebnih podatkov. V primerih neravnovesja moči, privolitev ni nujno veljavna, kajti ni primerno iskati privolitve za obdelavo podatkov, če je dejansko stanje takšno, da bi se pravna podlaga zamenjala, če bi bila privolitev preklicana.¹⁰⁸ Športnik tudi ne sme trpeti škodljivih posledic, če ne privoli v zbiranje in procesiranje svojih osebnih podatkov, kajti, če do škodnih posledic pride, potem to samo po sebi dokazuje, da privolitve sploh ni bilo mogoče dati prostovoljno, ter zato privolitev ne more biti veljavna.¹⁰⁹

Privolitev ni zanesljiva zakonita pravna podlaga, za obdelavo osebnih podatkov, sploh ker je večina podatkov opredeljenih kot občutljivih oz. posebnih, torej tistih, ki se nanašajo na javni interes oz. na javno zdravje. GDPR¹¹⁰ določa, da se te posebne vrste osebnih podatkov lahko zbirajo v javnem interesu, če za to obstaja pravna podlaga v pravu Evropske unije ali v pravu

¹⁰⁶ 7.11 člen WADC.

¹⁰⁷ M. Chlipala, S. Pilar, Doping control in sport – how about personal data?, 2018, URL: <https://www.eurocloud.at/news/detail/news/doping-control-in-sport-how-about-personal-data/> (24. 6. 2019).

¹⁰⁸ Kodeks določa, da protidopinška organizacija, ki je pristojna za upravljanje z rezultati, ohrani svojo pristojnost, da zaključi svoj postopek, tudi če je bila vmes privolitev preklicana ter tudi, če športnik prekliče privolitev, še preden se postopek analize vzorcev prične, pristojna protidopinška organizacija ohrani pristojnost da zaključi postopek. 7. 11 člen WADC.

¹⁰⁹ K. Russell, Why sports teams should avoid relying on consent to comply with GDPR, Law In Sport, 2018, URL: [¹¹⁰ 9. člen GDPR. Glej tudi URL: <https://easygdpr.eu/gdpr-article/9/> \(15. 8. 2019\).](https://www.lawinsport.com/content/articles/item/why-sports-teams-should-avoid-relying-on-consent-to-comply-with-gdpr?highlight=WyJ3aHkiLCInd2h5liwic3BvcnRzliwic3BvcnQiLCJzcG9ydCcsliwic3BvcnQnliwiJ3Nwb3J0JyIsInNwb3J0J3MiLCInc3BvcnQiLCJzcG9ydCcuiliwic3BvcnQnYXQiLCJzcG9ydCcxliwiJ3Nwb3J0JywiLCInc3BvcnQnLjE1liwic3BvcnQnXHUyMDFkLlIsInNwb3J0Jy4xMSIsInNwb3J0J3N6ZXJvLXRvbiBvYyYw5jZSIsInRiYW1zliwidGVhbSIsInRiYW0ncylsInRiYW0nliwiJ3RIYW0iLCJ0ZWFTJywiLCIndGVhbSciLCJzaG91bGQiLCInc2hvdWxkliwic2hvdWxkJ3ZlIiwiYXZvaWQiLCJyZWx5aW5nliwib24iLCInb24iLCJvbiculiwib24nliwib24nYnVpbGRpbmciLCJvbicsliwiY29uc2VudCIsIidjb25zZW50JyIsImNvbNlbnQnliwiY29uc2VudCcsliwidG8iLCIndG8iLCJ0byciLCJ0bydicmluZyIsImNvbXBseSIsIndpdGgiLCInd2l0aCIsIndpdGgnliwiZ2RwcilslidnZHByJyIsImdkcHIncylsIndoesBzcg9ydHMiLCJ3aHkgc3BvcnRzIHRIYW1zliwic3BvcnRzIHRIYW1zIHNo3VsZCIsInRiYW1zIHNo3VsZCIsInRiYW1zIHNo3VsZCIsInRiYW1zIHNo3VsZCBhdm9pZCIsInNob3VsZCBhdm9pZCIsInNob3VsZCBhdm9pZCByZWx5aW5nliwiYXZvaWQgcmVseWluZyIsImF2b2lkIHJlbiHpbmcb24iLCJyZWx5aW5nIG9uliwicmVseWluZyBvbiBjb25zZW50liwib24gY29uc2VudCIsIm9uIGNvbNlbnQgdG8iLCJyb25zZW50IHRvliwiY29uc2VudCB0byBjb21wbHkiLCJ0byBjb21wbHkiLCJ0byBjb21wbHkgd2l0aCIsImNvbXBseSB3aXRoliwiY29tcGx5IHdpdGggZ2RwcilslidnZ2RwcilJd (19. 8. 2019).</p></div><div data-bbox=)

države članice. Brez nacionalne intervencije, ki bi opredelila, da je obdelava podatkov za boj proti dopingu nujna, zaradi razlogov javnega interesa oz. javnega interesa na področju zdravja ter določila subjekte, ki so po zakonu upravičeni do obdelovanja tovrstnih osebnih podatkov skupaj z opisom dopustnega obsega in namenov za obdelavo takšnih podatkov, bodo športne organizacije obdelovale osebne podatke na majavih tleh.¹¹¹

6.2.3. SVOBODNA GOSPODARSKA POBUDA

Ali lahko šport predstavlja opravljanje gospodarske dejavnosti? Menim, da ja, saj vrhunskim športnikom šport predstavlja način življenja in tudi način preživljanja. Biti športnik je torej njihov poklic. Obravnavamo ga kot podjetnika posameznika, ki opravlja gospodarsko dejavnost.¹¹² Ali lahko posamezniku omejimo poklicno dejavnost? Findlay¹¹³ pove, da je pravica do dejavnosti, ki ti nudi zaslužek do preživetja temeljnega pomena, ki ne sme biti omejena brez tehtne in razumne utemeljitve. Veliko športnikov, trenerjev in ostalih športnih delavcev se preživlja izključno s svojimi športnimi sposobnostmi in znanji. Pri tem ni vsaka omejitev poklicne dejavnosti že v nasprotju s pravom, saj se npr. že v pogodbi o zaposlitvi lahko omeji teritorij dela, način dela, prepove kakršno koli delo za konkurenta delodajalcu v času sklenjenega delovnega razmerja ali pa tudi za določen čas po prenehanju. Zaveze, ki omejijo posameznikovo poklicno dejavnost in pri tem temeljijo na posameznikovi svobodni volji ter so razumno utemeljene, so dopustne.

Vrhovno sodišče¹¹⁴ šteje, da gre za poklicno ukvarjanje z dejavnostjo, ko strokovno usposobljena oseba dejavnost opravlja redno in v obsegu, za katerega dobi plačilo, ki predstavlja znaten vir za preživljanje. Plačilo ni le gola nagrada za prispevek v športnem udejstvovanju, ampak predstavlja glavni vir preživetja.

Večinoma je legitimen namen omejevanja poklicne dejavnosti v nadzorovanju konkurence oz. tekmovalnosti. Ta namen lahko preraste v nekaj čisto drugega, kot sta odvrčanje od določenih ravnanj in sankcioniranje. Kršitev protidopinških pravil je tipičen primer tega. Športnik prostovoljno vstopi v pogodbeno razmerje s športno organizacijo, ki je pristojna za

¹¹¹ A. Duval, How Data Protection Crystallises Key Legal Challenges in Anti-Doping - By Marjolaine Viret, Asser International Sports Law Blog, 2019, URL: https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/how-data-protection-crystallises-key-legal-challenges-in-anti-doping-by-marjolaine-viret#_ftn2 (24. 6. 2019).

¹¹² V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 341.

¹¹³ H. Findlay, Restraint of trade: Breathing new life into an old legal doctrine, URL: <https://sportlaw.ca/restraint-of-trade-breathing-new-life-into-an-old-legal-doctrine/> (10.5.2019).

¹¹⁴ Sodba Vrhovnega sodišča, opr. št. Uv 1/2018-11, z dne 25.01.2018 (točka 12. obrazložitve).

sankcioniranje protidopinških kršitev. Kot član se strinja, da bo spoštoval pravilnike in politiko organizacije.¹¹⁵ Tuja literatura¹¹⁶ poimenuje omejitev poklicne dejavnosti, kot doktrino »restraint of trade« ter našteje tri pogoje, ki morajo biti podani, da je podana kršitev omejitve pravice. Prvi pogoj je, da je šport tržna dejavnost;¹¹⁷ drugi je, da je posameznikova možnost preživljanja iz te tržne dejavnosti omejena; tretji pogoj pa je, da je omejitev nesorazmerna.¹¹⁸

6.2.4. PROTIDOPINŠKA PRAVILA IN PRAVO EVROPSKE UNIJE

Skozi primer Meca-Medina in Majcen Sodišča Evropskih skupnosti, bom predstavila poseben vidik protidopinških pravil v pravu Evropske unije. Dejansko stanje je bilo sledeče, David Meca-Medina in Igor Majcen sta bila poklicna športnika, oba daljinska plavalca, ki sta bila na mednarodnem tekmovanju podvržena doping kontroli. Njun test je bil pozitiven na prepovedano anabolično sestavino nandrolon.

Mednarodna plavalna zveza (FINA) je imela svoja pravila proti dopingu¹¹⁹ in ker je kot mednarodna panožna športna zveza članica MOK, jo veže tudi Kodeks, kot temeljni mednarodni protidopinški dokument. FINA je sankcionirala kršitelja s štiriletnim suspenzom na podlagi svojih panožnih pravil. CAS jima je kasneje znižal sankcijo na dve leti, kar je predvideval tudi akt, sprejet s strani FINA (in sicer, če športnik dokaže nenameren vnos prepovedane sestavine). Športnika sta se pritožila na Evropsko komisijo zaradi neskladnosti protidopinških pravil s takratnim pravom Skupnosti, glede prepovedi omejevanja konkurence, ki po njunem mnenju privede do posega v svobodno gospodarsko dejavnost športnika in zaradi prostega pretoka storitev ter bila neuspešna,¹²⁰ zato sta na Sodišče prve stopnje vložila tožbo za ugotovitev ničnosti odločbe Evropske komisije. Zatrjevala sta kršitev

¹¹⁵ H. Findlay, Restraint of trade: Breathing new life into an old legal doctrine, URL: <https://sportlaw.ca/restraint-of-trade-breathing-new-life-into-an-old-legal-doctrine/> (10. 5. 2019).

¹¹⁶ Ibidem.

¹¹⁷ Primer Gasser v. Stinson v Veliki Britaniji navaja, da mora imeti vsak športnik svobodo pri razvijanju svojih sposobnosti in talentov tudi na finančnem področju. Če je dobiček neposredna posledica sodelovanja na športnem tekmovanju, potem pomeni omejitev športnega udejstvovanja tudi omejitev tržne dejavnosti. H. Findlay, Restraint of trade: Breathing new life into an old legal doctrine, URL: <https://sportlaw.ca/restraint-of-trade-breathing-new-life-into-an-old-legal-doctrine/> (10. 5. 2019).

¹¹⁸ Sodišče tehta med ciljem na eni strani ter razlogom omejitve na drugi. Vpraša se, ali je razlog omejitve mogoče povezati s ciljem ter ali je mogoče doseči cilj z manj omejevalnimi sredstvi. H. Findlay, Restraint of trade: Breathing new life into an old legal doctrine, URL: <https://sportlaw.ca/restraint-of-trade-breathing-new-life-into-an-old-legal-doctrine/> (10. 5. 2019).

¹¹⁹ Pravila za nadzor dopinga oz. Doping control rules.

¹²⁰ Evropska komisija je dne 1. 8. 2002 njuno pritožbo zavrnila.

prepovedi omejevanja konkurence,¹²¹ ker Evropska komisija MOK ni obravnavala kot gospodarskega subjekta in, ker protidopinških pravil ni obravnavala kot del prava Evropske unije, ampak le kot del pravil športnega tekmovanja, ter zatrjevala sta kršitev svobode opravljanja storitev. Na strani Komisije se je v postopek kot intervenient pridružila Finska, ki je opozorila na dva vidika športa, in sicer na ekonomski vidik ter kulturni, povezovalni in sociološki vidik.¹²²

Sodišče prve stopnje je razjasnilo razmerje med pravom Evropske skupnosti in nacionalnim pravom, v zvezi s pravili mednarodnih športnih združenj (avtonomnimi pravili) glede ekonomskih svoboščin¹²³ za športne predpise.¹²⁴ V sodbi¹²⁵ je ugotovilo, da imajo športna pravila dva vidika.¹²⁶ Le, ko šport predstavlja ekonomsko dejavnost,¹²⁷ postane predmet pravnega urejanja Evropske skupnosti. Ko pa športna pravila zasledujejo kulturni, povezovalni in sociološki element (ko gre za pravila, brez katerih se šport ne bi mogel izvajati), torej, ko gre za izključno športna pravila,¹²⁸ šport ni predmet pravnega urejanja Evropske skupnosti, čeprav ima morebiti ekonomske posledice. Gre za ščitenje bistvenega elementa v športu, *fair play-a*, zato je Sodišče pritrdilo stališčem Evropske komisije in je tožbo kot neutemeljeno zavrnilo.¹²⁹ Zoper odločitev sta se pritožila na Sodišče Evropske skupnosti, ki pa je ugotovilo,¹³⁰ da protidopinška pravila spadajo v polje konkurenčnega prava Evropske skupnosti.¹³¹ Protidopinška pravila so sicer pravila izključno športne narave, ki pa iz okvira Evropske skupnosti ne izključijo tistih oseb, ki izvajajo športno dejavnost v obliki pridobitne dejavnosti. Pravila, ki urejajo pridobitno dejavnost morajo biti v skladu z

¹²¹ Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU), Ur. l. EU C 326/47, 26.10.2012, 101. in 102. člen PDEU.

¹²² V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 341-347.

¹²³ Za ekonomske svoboščine Pogodbe ES se štejejo še zlasti določbe o prostem gibanju delavcev, svobode opravljanja storitev in konkurence. Sodba sodišča prve stopnje (četrti senat) z dne 30. septembra 2004, opr. št. T-313/02 (36. točka).

¹²⁴ I. Blackshaw, *European Law: Two swimmers Drown the »Sporting Exception«*, 2006, pp. 118.

¹²⁵ Sodba sodišča prve stopnje (četrti senat) z dne 30. septembra 2004, opr. št. T-313/02.

¹²⁶ Sodba sodišča prve stopnje (četrti senat) z dne 30. septembra 2004, opr. št. T-313/02 (34. točka, 37.-45. točke).

¹²⁷ Za ekonomsko dejavnost gre vsakič, ko je športnik za svoj nastop plačan. Čeprav imajo športna pravila lahko ekonomske posledice, se je treba vprašati, ali ne gre za izključno športna pravila, ki varujejo športni fair play.

¹²⁸ »Poročilo Komisije Evropskemu Svetu ob upoštevanju varovanja trenutnih športnih struktur in ohranjanja delovanja družbene naloge športa v okviru Skupnosti, z dne 10. decembra 1999 omeni, da »so pravila, značilna za šport, v prvi vrsti pravila igre, medtem ko cilj teh pravil ni izkrivljanje konkurence«. Sodba sodišča prve stopnje (četrti senat) z dne 30. septembra 2004, opr. št. T-313/02 (46. točka).

¹²⁹ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 343-346.

¹³⁰ Sodba Sodišča (tretji senat) z dne 18. julija 2006, opr. št. C-519/04 P.

¹³¹ Konkurenčno pravo Evropske unije ima neposredni učinek; nanj se lahko posamezniki in pravne osebe sklicujejo pred nacionalnimi sodišči, ki pa so dolžna zagotoviti skladnost z Evropskim pravom. I. Blackshaw, *European Law: Two swimmers Drown the »Sporting Exception«*, 2006, pp. 118.

določbami PES (predvsem z določbami prostega gibanja delavcev, svobode ustanavljanja, svobode opravljanja storitev in konkurence). Protidopinška pravila, ne pomenijo nujno omejitve konkurence po 81. členu PES, ker imajo legitimen cilj. Kaznovalni značaj protidopinške ureditve in obseg sankcij lahko negativno vplivata na konkurenco.¹³² Sankcije za kršitev protidopinške ureditve morajo biti v vsakem konkretnem primeru sorazmerne; imeti morajo takšen obseg, ki je nujen, da se še zagotovi pravilen cilj športnih tekmovanj. Sodišče Evropskih skupnosti je priznalo, da ni popolne skladnosti med pravili mednarodnih športnih združenj s pravom Evropske skupnosti. Ker pa pritožnika nista izkazala nesorazmernosti ukrepov je Sodišče Evropskih skupnosti, dne 18. 7. 2006, tožbo kot neutemeljeno, zavrnilo.¹³³

Meca-Medina in Majcen sta zatrjevala nekrivdno kršitev protidopinških pravil, in sicer, da prepovedane substance nista vnesla v telo namenoma, ampak z zaužitim mesom divjega prašiča. Kasneje je javna znanstvena raziskava pokazala, da je slednje mogoče. Kljub temu, da športnika nista uspela dokazati, da je do kršitve prišlo zaradi zaužitega mesa divjega prašiča, je senat, po načelu sorazmernosti, znižal sankcijo na dvoletno izključitev. Odločitev je bazirala tudi na tem, da bi štiri letna izključitev *de facto* pomenila doživljenjsko izločitev športnikov.¹³⁴

Včasih je težko ločiti med ekonomsko dejavnostjo in izključno športnimi pravili; velikokrat gre za mešanico obojega, vendar pa obstajajo pravila, kot so protidopinška pravila, ki imajo jasen, izključno športni namen, kjer se ekonomske posledice ne smejo upoštevati, sploh v vrhunskem športu. Čeprav določena pravila zasledujejo zgolj športni namen, ni *per se* pravnega pravila, ki bi določilo, da so takšna pravila avtomatično zunaj polja prava Evropske unije. Slednje se presoja v vsakem konkretnem primeru na podlagi »načela razumne presoje«.¹³⁵ Tovrsten kazuističen pristop, s presojo sorazmernosti ukrepov športnih organizacij, pomeni za športne subjekte pravno negotovost. Ker pa so športniki, v primerjavi

¹³² V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 346, 347.

¹³³ I. Blackshaw, European Law: Two swimmers Drown the »Sporting Exception«, 2006, pp. 118 in V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 346, 347.

¹³⁴ J. Houben, Proportionality in the World Anti-Doping Code: Is There Enough Room for Flexibility?, The International Sports Law Journal, URL: https://www.doping.nl/media/kb/2022/cms_sports_id120_1_ISLJ%202007_1-2%20-%2010-18%20Jannica%20Houben.pdf (30.8.2019).

¹³⁵ I. Blackshaw, European Law: Two swimmers Drown the »Sporting Exception«, 2006, pp. 119.

s športnimi organizacijami, v šibkejšem položaju, je tovrsten princip »od primera do primera« slabši za športnike.¹³⁶

6.3. USTAVNOPRAVNA VPRAŠANJA PROCESNIH VIDIKOV BOJA PROTI DOPINGU

V tem poglavju bom obravnavala štiri pomembna vprašanja, in sicer vprašanje objektivne odgovornosti športnika, vprašanje obrnjenega dokaznega bremena, vprašanje domneve krivde in vprašanje nižjega dokaznega standarda športne organizacije.

Športne organizacije v razmerju do športnikov izvajajo monopolno »kvazijavno« funkcijo. Med pravniki je mnenje, da športne organizacije ne morejo ignorirati temeljnih pravic pri svojem urejanju športne dejavnosti, še posebej, če ne želijo državnega posredovanja. WADA je v Kodeksu poskušala upoštevati temeljne pravice in posvetila večjo pozornost procesnim jamstvom kazenskega prava iz 6. člena EKČP.¹³⁷ Menim, da je dopinški postopek kvazikazenski postopek. Postopek je obtožne narave, ki zahteva preiskavo, zbiranje dokazov in sledi načelu objektivne odgovornosti.¹³⁸ Ker gre za vrsto kazenskega postopka, bi morali imeti športniki enake pravice kot obdolženci, vendar to ni tako. Domneva nedolžnosti je omajana že na samem začetku, ko javnost lahko izve za pozitiven rezultat testiranja; nadalje velja objektivna odgovornost, za katero je dovolj že prisotnost prepovedane snovi v telesu športnika, ter obrnjeno dokazno breme z nižjo stopnjo dokaznega standarda.

Športnik za ravnanje, ki ni v skladu s protidopinškimi pravili, odgovarja po pravilih objektivne odgovornosti.¹³⁹ Odgovarja ne glede na njegov subjektiven odnos do očitane kršitve. Športnik je sam odgovoren za preprečitev vnosa in uporabe prepovedanih sredstev ter metod.¹⁴⁰ Kot omenjeno, so protidopinški postopki kvazikazenski, zato je določba o objektivni odgovornosti v nasprotju s civilizacijskimi normami kazenskega ter

¹³⁶ Mnenje mag. Kocijančiča. V. Bergant Rakočević, Šport v EU, 2010, pp. 29.

¹³⁷ A. Rigozzi, G. Kaufmann-Kohler, G. Malinverni, Doping and fundamental rights of athletes: Comments in the Wake of the Adoption of the World Anti-Doping Code, *International Sports Law Review*, 2003, pp. 49. URL: <https://lk-k.com/wp-content/uploads/Doping-and-fundamental-rights-of-athletes-Comments-in-the-wake-of-the-adoption-of-the-World-Anti-Doping-Code.pdf> (10. 6. 2019).

¹³⁸ M. Rawat, Applicability and legality of anti-doping proceedings in Court of Arbitration for Sport, *International Sports Law Review*, 2, 2019.

¹³⁹ 2.1.1. člen WADC.

¹⁴⁰ R. W. Pound, K. Clarke, Doping in sport, v: *Handbook on International Sports Law*, 2011, pp. 146. Glej tudi 2.2 člen WADC.

kvazikazenskega postopka, saj je športnik vedno *a priori* kriv.¹⁴¹ Obdolženi športnik se znajde v težkem položaju, saj se je lahko prepovedano sredstvo znašlo v športnikovem telesu brez vednosti športnika samega. V realnosti je ravno nenamerni doping najbolj pogost, ko npr. prepovedano substanco športnik vnese v telo s prehranskim dopolnilom, ki vsebuje prepovedano sestavino ali pa z uporabo izdelka za nego las ali s parno inhalacijo ipd.¹⁴² Dokazovanje pri tem je zanj izredno oteženo, ker velja obrnjeno dokazno breme. Športnik nosi ogromno odgovornost;¹⁴³ poznati mora vsa protidopinška pravila ter politiko Kodeksa in ravnati skladno z njim, biti mora na voljo za odvzem testnega vzorca ob vsakem času, odgovarja za vse, kar zaužije ali uporablja na svojem telesu,¹⁴⁴ obvestiti mora svoje medicinsko osebje o neuporabi prepovedanih sredstev ali metod ter prevzame odgovornost, da do slednje kršitve res ne pride.¹⁴⁵ Običajno je veriga vpletenih ljudi v doping tako velika,¹⁴⁶ da se hitro izgubi sled vdora prepovedane substance v verigo vpletenih spremljevalcev, ki običajno niso kaznovani.¹⁴⁷ Slednje ni skladno s splošnim načelom *nulla poena sine culpa* (ni kazni brez krivde). Opisano v tem odstavku velja le deloma, le v fazi krivde;¹⁴⁸ ne nanaša se na fazo izreka sankcije.^{149, 150} Menim, da je slednja ureditev primerna, saj bi bilo v nasprotnem primeru finančno zelo drago in praktično nemogoče, da bi športna organizacija dokazovala vstop prepovedane substance v telo športnika, kar opravičuje tudi domnevo krivde.

¹⁴¹ J. Kocijančič, Nekateri pravni vidiki boja proti dopingu v športu, v: Izzivi prava v življenjski resničnosti, Liber amicorum Marko Ilešič, 2017, pp. 310-313.

¹⁴² M. Rawat, Applicability and legality of anti-doping proceedings in Court of Arbitration for Sport, International Sports Law Review, 2, 2019.

¹⁴³ R. W. Pound, K. Clarke, Doping in sport, v: Handbook on International Sports Law, 2011, pp. 145. Glej tudi 2.1.1 člen WADC.

¹⁴⁴ Primer: če športnik zaužije hrano, ki nima pravilno deklariranih sestavin, je športnik kljub temu odgovoren za pozitiven vzorec, saj sam nosi odgovornost za to kar zaužije po 2.1.1. členu WADC. Komentar 10.4 člena WADC.

¹⁴⁵ Primer: če športnik v telo vnese prepovedano snov na priporočilo svojega spremljevalnega osebja, ne da bi sam vedel, da snov vsebuje prepovedano substanco, je še vedno odgovoren, in sicer na podlagi izbora svojega spremljevalnega osebja in njegove seznanitve spremljevalnemu osebju, da on, kot športnik, ne sme zaužiti substanc, ki so prepovedane. Komentar 10.4 člena WADC.

¹⁴⁶ Sem spada celotno spremljevalno osebje športnika (trenerji, fizioterapevti, zdravniki, proizvajalci itd.).

¹⁴⁷ J. Kocijančič, Nekateri pravni vidiki boja proti dopingu v športu, v: Izzivi prava v življenjski resničnosti, Liber amicorum Marko Ilešič, 2017, pp. 310-313.

¹⁴⁸ Objektivna odgovornost se nanaša na športni rezultat (kot npr. diskvalifikacija s športnega tekmovanja), ki je, v primeru kršitve protidopinških pravil, razveljavljen, ker je športnik do rezultata na tekmovanju prišel s pomočjo uživanja prepovedanih substanc, kar predstavlja objektivno dejstvo uživanja teh prepovedanih substanc. V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 330, 331.

¹⁴⁹ Športnikova krivda, na odgovornost za kršitveno ravnanje, ne vpliva; vpliva pa lahko na omiljeno kazensko sankcijo. Glej 10. člen WADC.

¹⁵⁰ V. Bergant Rakočević, v: V. Bergant Rakočević, M. Ilešič, P. Grilc in drugi, 2008, Šport & pravo, pp. 330, 331.

Objektivna odgovornost pomeni tudi poseg v domnevo nedolžnosti, kot pomembnega jamstva v kazenskem postopku, ki ga vsebujeta Ustava in EKČP, kot del zagotovitve pravice do poštenega sojenja. Ko novinarji poročajo¹⁵¹ o »novem« pozitivnem primeru dopinga, sicer omenijo tudi nadaljnji potek postopka odločanja, to je odgovornost obdolženega, da dokaže, da ni kriv, a vendar se zdi, da javnost to presliši, saj še pred dokončno odločitvijo pristojnih odločevalskih organov, v očeh javnosti dobi vlogo obsojenca in ne obdolženca.¹⁵² Četudi obdolženi na koncu dokaže, da ni kriv, lahko še vedno nosi posledice navidezne transformacije iz obdolženca v obsojenca, saj je lahko zaradi navidezne omadeževanosti v družbi stigmatiziran.¹⁵³

Protidopinška organizacija, ki testira športnika, nosi dokazno breme o kršitvi protidopinških pravil, zato mora dokazati objektivne elemente kršitve. Do te točke domneva nedolžnosti deluje v prid športnika. Boj proti dopingiu bi bil praktično nemogoč, če bi morali športni organi vedno dokazovati namerno naravo športnikovega dejanja.¹⁵⁴ Dopinski postopki imajo za razliko od tipičnega kazenskega postopka¹⁵⁵ nižji dokazni standard, standard utemeljenega prepričanja.¹⁵⁶ Standard utemeljenega prepričanja ali »comfortable satisfaction«, kot ga imenuje tuja strokovna literatura, umestimo med dokazni standard prepričanja onkraj razumnega dvoma, ki je višji, in dokazni standard zadostne verjetnosti, ki je nižji.¹⁵⁷ Kodeks določa, da to pravilo ni predmet presoje nacionalnih zahtev oz. pravnih standardov, ki se uporabljajo v kvazikazenskih postopkih.¹⁵⁸ Dokazni standard zadostne verjetnosti mora doseči obdolženi športnik, ki izpodbija domnevo krivde.¹⁵⁹ Športnik bo

¹⁵¹ Identiteto osebe, zoper katero se vodi postopek kršitve, sme protidopinška organizacija, pristojna za upravljanje z rezultati, javno razkriti po obvestilu osebi, zoper katero se vodi postopek in ustrezni protidopinški organizaciji. 14.3 člen WADC.

¹⁵² V. Bergant Rakočević, *Doping in človekove pravice*, 2007, pp. 22.

¹⁵³ Posledice transformacije so lahko ekonomske (izguba sponzorjev, nezanimivost športnika na trgu) in socialne (izključenost iz socialnih krogov, depresija, anksioznost, govorjenje za hrptom športnika »pa saj je padel na doping kontroli, dopingira se«).

¹⁵⁴ M. Beloff, T. Kerr, M. Demetriou, *Disciplinary Proceedings in Sport*, v: *Sports Law*, 1999, pp. 220.

¹⁵⁵ V kazenskem postopku velja dokazni standard prepričanja onkraj razumnega dvoma.

¹⁵⁶ V. Bergant Rakočević, *Revolucija v boju proti dopingiu?*, 2009, pp. 28. Glej tudi primer Claudia Pechstein v. Deutscher Olympischer Sportbund (DOSB) & International Olympic Committee (IOC), kjer je CAS potrdil odločitev Mednarodne zveze za hitrostno drsanje, ki jo je spoznalo za krivo t. i. krvnega dopinga zgolj na podlagi indicev. URL: <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/OG%2010-004.pdf> (28. 8. 2019).

¹⁵⁷ R. W. Pound, K. Clarke, *Doping in sport*, v: *Handbook on International Sports Law*, 2011, pp. 146. Glej tudi 3.1 člen WADC.

¹⁵⁸ M. Rawat, *Applicability and legality of anti-doping proceedings in Court of Arbitration for Sport*, *International Sports Law Review*, 2, 2019.

¹⁵⁹ R. W. Pound, K. Clarke, *Doping in sport*, v: *Handbook on International Sports Law*, 2011, pp. 146. Glej tudi 3.1 člen WADC.

izjemno težko dokazal napake v skladnosti postopka zbiranja dokazov z Mednarodnimi standardi, saj po tem, ko odda testni vzorec, nima več nadzora nad vzorcem. Ostane mu le še njegova pravica do kontradiktornosti, torej do zaslišanja in načelo dobre vere, ki mu lahko omili sankcijo, ob njegovi pripravljenosti za sodelovanje v postopku.¹⁶⁰ Problem, ki se poraja, je ta, da je športnik velikokrat izpostavljen zunanjim dejavnikom, na katere nima vpliva, ali pa se sploh ne zaveda, da nanj vplivajo. Življenje športnika pa ni »izoliran svet«, kjer nanj ne bi bilo nobenih eksternih vplivov.

Cilj, ki ga WADA v Kodeksu želi doseči z opisanimi ukrepi, je varovanje pravice vseh športnikov do enakih pogojev pri tekmovanju oz. enakopravnost športnikov, ter zdravje in življenje športnikov oz. varuje javno korist. Za dosego tega cilja je WADA posegla v domnevo nedolžnosti športnika in druga pravna jamstva, ki mu gredo v tipičnem kazenskem postopku. Za to je imela legitimen, torej stvarno upravičen cilj.¹⁶¹ Zaradi slednjega ukrepi niso nedopustni. Ustava v tretjem odstavku 15. člena, skupaj z ustavnosodno prakso določa, da se človekove pravice in temeljne svoboščine lahko omejijo zaradi pravic drugih oz. zaradi javne koristi.^{162, 163}

6.4. KODEKS IN NAČELO SORAZMERNOSTI

WADA ima dva cilja, prvi cilj je varstvo športnikovih pravic do sodelovanja v športu brez dopinga, drugi pa je varstvo harmoniziranega, koordiniranega in učinkovitega boja proti dopingju. Za dosego drugega cilja WADA potrebuje objektivno odgovornost. Do vprašanja krivde pa se opredelimo le pri odmeri sankcije, ne pa pri vprašanju »kriv - ni kriv«.¹⁶⁴

Za obstoj kršitve protidopinških pravil mora pristojna športna organizacija, z dokaznim standardom utemeljenega prepričanja, dokazati dvoje, in sicer prisotnost prepovedane snovi v telesu športnika ter uvrstitev snovi na Listo prepovedanih snovi in postopkov. Posledica sistema objektivne odgovornosti je v prehodu dokaznega bremena na športnika, ki krši

¹⁶⁰ M. Rawat, Applicability and legality of anti-doping proceedings in Court of Arbitration for Sport, *International Sports Law Review*, 2, 2019.

¹⁶¹ Test legitimnosti oz. splošno načelo sorazmernosti.

¹⁶² Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. U-I-18/02, z dne 24. 10. 2003 (točka 23. obrazložitve).

¹⁶³ Izpeljava strogega testa sorazmernosti je opisana v naslednjem poglavju, Kodeks in načelo sorazmernosti.

¹⁶⁴ J. Houben, Proportionality in the World Anti-Doping Code: Is There Enough Room for Flexibility?, *The International Sports Law Journal*, URL: https://www.doping.nl/media/kb/2022/cms_sports_id120_1_ISLJ%202007_1-2%20-%2010-18%20Jannica%20Houben.pdf (30.8.2019).

pravila. Slednji mora, z dokaznim standardom zadostne verjetnosti, dokazati odsotnost naklepa oz. malomarnosti za »omiljen« izrek sankcije. Športnikov dokazni standard kaže na aplikacijo načela sorazmernosti. Ta prenos dokaznega bremena na športnika, je *prima facie* dokaz,¹⁶⁵ ki omogoča, da lahko športnik odsotnost krivde dokaže posredno, z uporabo domnev, ki temeljijo na izkušnjah. Naložena sankcija je lahko športna (diskvalifikacija), disciplinska (izločitev) ali finančna. Izražati mora vrsto kršitve, konkretne okoliščine primera, prisotnost ali odsotnost krivde, vrsto prepovedane snovi in povratništvo.¹⁶⁶

Soek omeni, da bi moral biti učinek sankcije enak v vseh športih, ne pa sankcija enaka v vseh športih.¹⁶⁷ Pri harmonizaciji sankcij je treba upoštevati tudi fleksibilnost sankcij. Kritike preveliki fleksibilnosti so: uporaba neskladnih sankcij negativno vpliva na javno mnenje o pravičnosti protidopinške ureditve; prevelika fleksibilnost privede do nižjih sankcij, tudi za odmevne kršitve; ter, da športne organizacije pri odmeri sankcij upoštevajo tudi nerelevantne okoliščine.¹⁶⁸

Načelo sorazmernosti pomeni ravnotežje med resnostjo kršitve in težo sankcije.¹⁶⁹ Od same športne panoge je odvisen učinek sankcije, v nekaterih dvoletna prepoved nastopanja na športnih tekmovanjih nima hujših posledic, medtem ko v drugih panogah lahko ista prepoved pomeni poslovitev od profesionalnega športa za vedno.¹⁷⁰

Kodeks v uvodnih določbah omeni, da je oblikovan ob upoštevanju načela sorazmernosti in človekovih pravic. Načelo sorazmernosti je sestavljeno iz testa legitimnosti in strogega testa sorazmernosti. Sledi izpeljava strogega testa sorazmernosti pri posegih v procesna jamstva,

¹⁶⁵ Prima facie dokaz je sestavljen iz dveh domnev; prva je domneva uporabe prepovedane snovi, druga pa domneva krivde. Ibidem.

¹⁶⁶ Ibidem.

¹⁶⁷ JW Soek, The Strict Liability Principle and the Human Rights of the Athlete in Doping Cases (disertation), March 3, 2006, p. 252.

¹⁶⁸ J. Houben, Proportionality in the World Anti-Doping Code: Is There Enough Room for Flexibility?, The International Sports Law Journal, URL: https://www.doping.nl/media/kb/2022/cms_sports_id120_1_ISLJ%202007_1-2%20-%2010-18%20Jannica%20Houben.pdf (30.8.2019).

¹⁶⁹ Kodeks v 9. členu določa, da je športnik v individualnem športu avtomatično diskvalificiran, če je test, odvzet na tekmovanju pokazal prisotnost prepovedanih snovi v telesu športnika. Diskvalificiran je ne glede na krivdo, ker je imel potencialno prednost pred vsemi ostalimi športniki. Kodeks vsebuje tudi določbe o izjemnih okoliščinah, kjer se zaradi odsotnosti krivde ali malomarnosti ne izreče sankcije. Gre za primere, kjer je bilo ugotovljeno, da je do kršitve prišlo npr. na podlagi okoliščine, da je bil test pozitiven zaradi zaužitja napačno deklariranega prehranskega dopolnila. Kodeks določa tudi fiksne sankcije v 10.7.2 členu, kot npr. doživljenjsko izločitev pri tretji kršitvi. Pri odpravi sankcije, zaradi športnikovega dokaza o odsotnosti krivde, se v primeru povratništva, kršitev, kjer je bila dokazana odsotnost krivde, ne bo štela za kršitev. Ibidem.

¹⁷⁰ Ibidem.

ki so bila podrobneje opredeljena pod naslovom Ustavnopravni vidiki procesnih vidikov boja proti dopingu.

Strogi test sorazmernosti je pomemben za vprašanje prekomernosti posegov s strani WADA. Slednji test je sestavljen iz treh vidikov. Prvi vidik je primernost posega za dejansko dosego zasledovanega cilja; drugi vidik je nujnost oz. potrebnost posega, v smislu, da zasledovanega cilja ni mogoče doseči z blažjim sredstvom; tretji vidik¹⁷¹ je vrednostno tehtanje teže posledic oz. prizadetosti človekovih pravic, ki bodo s posegom nastale in na drugi strani s ciljem oz. koristim, ki jih poseg prinaša. Če ukrep ni primeren, se do ostalih dveh elementov ne opredeljujemo, kot npr. omeni sodna praksa: »če z zakonskimi posegi ni mogoče doseči namena, zaradi katerega so bili uzakonjeni, je zakonodajalec izbral neprimeren (neustrezen) ukrep. Ta razlog sam po sebi zadostuje za odločitev o neskladnosti izpodbijanih zakonskih določb z ustavo«. ¹⁷²

Poseg v procesna jamstva dejansko doseže cilj, ki je v varstvu enakopravnosti in javne koristi vseh športnikov, ne le tistih, v čigar pravice avtonomni akt posega, zato je poseg primeren. Poseg je tudi nujen, kajti brez objektivne odgovornosti, ki privede do domneve krivde, bi bil cilj, ki je varovanje pravice vseh športnikov do enakih tekmovalnih pogojev ter njihovo zdravje in življenje oz. splošnejše, zasledovanje javne koristi, nedosegljiv, ker bi športni organ zelo težko dokazal namen športnika, posledično bi bilo to povezano z izredno visokimi stroški dokazovanja ter na sploh je polje nezavednega vnosa prepovedane substance v telo športnika zelo široko, saj športnik v trenažnem procesu nikoli ni sam, ampak je obdan z »ekipo športnih strokovnjakov«. Za dosego učinkovitega zasledovanja ciljev, je nujen tudi nižji dokazni standard športnih organizacij. Zaradi velikih manipulacij športnikov, morajo biti kontrolorji pozorni na vsa odstopanja. Veliko je indicev,¹⁷³ ki lahko jasno kažejo na kršitev

¹⁷¹ Načelo sorazmernosti v ožjem pomenu oz. načelo proporcionalnosti.

¹⁷² Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. U-I-4/99, z dne 10. 6. 1999 (točka 15. obrazložitve).

¹⁷³ Športnikov biološki potni list je »agresivna metoda« odkrivanja »skritega« dopinga. Gre za primer odkrivanja dopinga, ki ni odvisen od pozitivnih testov, ki dokazujejo, da je bila, v telesu športnika, v času testiranja prisotna prepovedana snov, ampak morajo protidopinške organizacije dokazati kršitev dopinga brez neposredno pozitivnega vzorca. Športnik, ki je del programa biološkega potnega lista, mora periodično oddajati v pregled svoj krvni in urinski vzorec. Na podlagi teh testov se ugotavlja nihanje športnikovih fizioloških parametrov, ki ustvarijo osebni profil športnika. Na podlagi periodičnih rezultatov, se ustvari zgornja in spodnja meja športnikovih fizioloških parametrov in vse kar je izven teh meja, je znak, da se dogaja nekaj nenavadnega v športnikovem telesu. Razlogi za »nenavadno dogajanje« so lahko bolezen, stres, nesreča, torej govorimo o naravnih reakcijah telesa, lahko pa gre za prikriti doping. Vsak odstop od meja pa je lahko razlog za uvedbo disciplinskega postopka. M. Coccia, The athlete biological passport: legal and scientific aspects, *International Sports Law Review*, 1, 2013.

protidopinških pravil, čeprav v času kontrolnega odvzema krvi oz. urina, vzorec ne bi vseboval prepovedanih sredstev. Na drugi strani je pa nujno, da športnik sam poda razloge za izključitev kršitve, saj sam najbolje ve ali je zares zaužil prepovedano sredstvo oz. vsaj vpliva na nižjo sankcijo. Boj proti dopingu bi bil brez opisanih posegov neuspešen in nekontroliran, v smislu vse večje razširjenosti dopingiranja.

Pri tehtanju sorazmernosti posega v pravico do domneve nedolžnosti in druga pravna jamstva v kazenskem postopku, zaradi varovanja pravice športnikov do enakopravnosti in varovanja njihovega zdravja in življenja oz. javne koristi, je treba dati prednost zadnjima dvema. Škoda, ki lahko nastane športu kot celoti je neprimerno večja kot škoda, ki nastane posameznemu športniku. Brez objektivne odgovornosti bi bil boj proti dopingu neučinkovit. Skoraj nemogoče bi bilo dokazati subjektivno odgovornost športnika, posledično bi škoda nastala na športnem sistemu kot celoti, saj bi bilo sankcioniranje kršiteljev redko, doseganje enakosti med športniki pa nemogoče. Boj za »čisti šport« ne bi imel generalno in specialno preventivnega učinka. V postopek je dodano ravnovesje s subjektivno odgovornostjo, ki se upošteva v fazi izreka sankcije, ki je lahko zaradi tega primerno milejša. Čeprav gre za »kvazikazenski« postopek, ki bi mu morali pripisati prava kazenska procesna jamstva, bi le ta povzročila škodo športu kot celoti.

Poseg v vseh treh vidikih prestane test sorazmernosti, zato je taka ureditev ustavno dopustna. Prepoved dopinga je dolžnost vsakega športnika in ob enem tudi pravica vsakega športnika, da prepoved velja za vse.

7. PRAVNA NARAVA SANKCIJ

V teoriji imamo dve pravni naravi sankcij izrečenih za kršitve protidopinških pravil. Prva je civilnopravna narava, druga pa kazenskopravna narava. Če zagovarjam stališče, da gre za zasebno, torej civilnopravno naravo sankcij, potem gre za obliko kazni, ki je določena s pogodbo med športnikom in športno organizacijo.¹⁷⁴ Kazen tu nima narave kaznovanja, tudi, če gre za takšno ravnanje, ki bi bilo kaznivo s strani državnih oblastnih organov. Bolj se strinjam s stališčem kazenske narave sankcij, kot omenja CAS, so disciplinske sankcije v dopinških primerih podobne sankcijam v kazenskih postopkih. Tudi terminologija, da je

¹⁷⁴ Pogodbeni dogovor med športnikom in športnimi organi ne temeljni na prostovoljni bazi.

športnik, ki krši pravila poimenovan kot nekdo, ki je »kriv« in ne nekdo, ki »krši« ter na sploh pojem »kaznovati« izhajata iz kazenskega prava. Cilj pa je kaznovanje in ne ponovna vzpostavitev prejšnjega stanja.¹⁷⁵ Pred CAS veljata tudi načeli *ne bis in idem* in *nulla poena sine lege*.¹⁷⁶

¹⁷⁵ M. Rawat, Applicability and legality of anti-doping proceedings in Court of Arbitration for Sport, *International Sports Law Review*, 2, 2019.

¹⁷⁶ M. Geistlinger, S. Gappmaier, Some thoughts on the role of the European Convention on Human Rights in the jurisprudence of the Court of Arbitration for Sport, 3 *Y.B. on Int'l Arb.*, 2013, pp. 307-314.

8. SKLEP

Specifičnost športa se kaže pri posegu v pravice športnika. Ne morem pritrditi temu, da šport izrablja svojo specifičnost le kot izgovor za upravičenost posegov v temeljne pravice. Pravna pravila je ravno zaradi specifične narave treba z argumentacijskimi metodami prilagoditi, kajti boj proti dopingju sploh ne bi mogel biti uspešen, če ne bi bilo obveznega upoštevanja protidopinških pravil. Še več. Ogrozil bi sam športni duh in športno moralo.

Vprašanje sorazmernosti je pomembno v vseh vidikih protidopinškega sistema. Cilj protidopinške ureditve WADA je v zagotovitvi enakosti športnikov ter v varovanju zdravja športnikov oz. varstvu splošnega javnega interesa, ki sta pravno dopustna. Ukrepi WADA, ki so sredstvo za doseg njenega legitimnega cilja, morajo biti sorazmerni, za ustavno dopustnost. Potrjujem hipotezo, da so ukrepi WADA sorazmerni in dopustni pri posegu v procesna jamstva zagotovljena v kazenskih postopkih (z objektivno odgovornostjo, obrnjenim dokaznim bremenom, domnevo krivde in nižjim dokaznim standardom), pri posegu v pravico do zasebnosti, pri posegu v telesno integriteto, ter tudi pri posegu v svobodno gospodarsko pobudo. Do kršitve svobode gibanja ne pride. Varstvo osebnih podatkov v luči nove GDPR pa naleti na problematiko pravnega temelja za obdelavo osebnih podatkov, kajti privolitev športnika stoji na majavih tleh, za utemeljitev javnega interesa pa bi potrebovali nacionalno intervencijo, ki bi opredelila obdelavo osebnih podatkov za protidopinški namen.

Prav tako je reguliranje dopinga mlado področje. Posledično še marsikatero pravno vprašanje oz. pravni problem nista prišla pred sodišče Evropske unije. Razvoj gre v smeri smernic WADA in tudi WADA si prizadeva urejati področja v skladu z upoštevanjem varovanja človekovih pravic. K varovanju človekovih pravic so zavezane tudi ostale zasebne športne organizacije.

Za boljši boj proti dopingju so nujni dobri programi nacionalnih protidopinških organizacij o ozaveščanju in pomenu izobraževanja na področju dopinga. Športniki bi morali sprejeti in pozdraviti sistem protidopinškega urejanja, ki s tem zagotavlja pravičnejše tekmovanje vsem

športnikom. Prav tako športniki, s pozitivnim odnosom do prepovedi dopinga, dajejo zgled mladim generacijam športnikov.¹⁷⁷

¹⁷⁷ OKS je vzpostavil institut Varuha športnikovih pravic, ki ga je povzel po zgledu Združenih držav Amerike. Njegova naloga je izobraževati športne akterje o pravicah in obveznostih športnikov ter jim pomagati pri pravnih zapletih.

9. VIRI IN LITERATURA

Knjige:

- Avbelj Matej, Arhar France, Bardutzky Samo in drugi, Komentar Ustave Republike Slovenije, Avbelj Matej (ur.), Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, Ljubljana, 2019.
- Beloff Michael, Kerr Tim, Demetriou Marie, Disciplinary Proceedings in Sport, v: Sports Law, Hart Publishing Ltd, Oxford, 1999.
- Bergant Rakočević Vesna, Ilešič Marko, Grilc Peter in drugi, Šport & pravo, Bergant Rakočević Vesna (ur.), GV založba, Ljubljana, 2008.
- International Olympic Committee, Olympic Charter, International Olympic Committee, Lausanne, september 2019.
- Juhart Miha, Možina Damjan, Novak Barbara, Polajnar-Pavčnik Ada, Žnidaršič Skubic Viktorija, Uvod v civilno pravo, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2011.
- Kocijančič Janez, Evropsko pravo in šport, v: Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo, Bohinc Rado in drugi (ur.), Gospodarski vestnik, Ljubljana, letn. 30, št. 6-7, 2004.
- Kocijančič Janez, Nekateri pravni vidiki boja proti dopingu v športu, v: Izzivi prava v življenjski resničnosti, Liber amicorum Marko Ilešič, Pavliha Marko in drugi (ur.), Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2017.
- Nussberger Angelika, Vzajemno delovanje in medsebojni vpliv evropskega sodišča za človekove pravice in nacionalnih sodišč, v: Pravosodni bilten, Končila Peternel Mateja in drugi, Ministrstvo za pravosodje in javno upravo, Ljubljana, letn. 38, št. 2, 2017.
- Pound W. Richard, Q. C., Clarke Kerwin, Doping in sport, v: Handbook on International Sports Law, Nafziger A. R. James, Ross F. Stephen (ur.), Edward Elgar Publishing, Cheltenham, Northampton, 2011.
- Turk Danilo, Temelji mednarodnega prava (2. izd.), GV založba, Ljubljana, 2015.
- Ude Lojze, Civilno procesno pravo, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2002.

Članki:

- Bergant Rakočević Vesna, Je kaj prav(n)ih argumentov proti prepovedi dopinga v športu?, Pravna praksa, leto 22, št. 27/28, 2003.
- Bergant Rakočević Vesna, Šport v EU, Pravna praksa, leto 29, št. 11, 2010.
- Bergant Rakočević Vesna, WADA – še en poskus v boju proti dopingu v športu, Pravna praksa, leto 21, št. 33/34, 2002.
- Bergant Rakočević Vesna, Doping in človekove pravice, Pravna praksa, letn. 26, št. 44, 2007.
- Bergant Rakočević Vesna, Revolucija v boju proti dopingu?, Pravna praksa, letn. 28, št. 47, 2009.
- Blackshaw Ian, European Law: Two swimmers Drown the »Sporting Exception«, The International Sports Law Journal, št. 3-4, 2006.
- Brežnik Nika Metka, Sancin Vasilka, Nujnost celovite pravne ureditve boja proti dopingu v Sloveniji, Pravna praksa, leto 33, št. 16-17, 2014.
- Casini Lorenzo, Global Hybrid Public-Private Bodies: The World Anti-Doping Agency (WADA), International Organizations Law Review, letn. 6, št. 2, 2009.
- Coccia Massimo, The athlete biological passport: legal and scientific aspects, International Sports Law Review, 1, 2013.
- Galič Aleš, Pravo in šport, v: Pravna praksa, št. 12, 1993.
- Geistlinger Michael, Gappmaier Stephan, Some thoughts on the role of the European Convention on Human Rights in the jurisprudence of the Court of Arbitration for Sport, 3 Y.B. on Int'l Arb., 2013.
- Kumer Matic, Ali me človekove pravice ščitijo zgolj pred državo?, Pamfil, 2010.
- McArdle David, Introduction - Sport and Human Rights, 40 Cambrian Law Review, 2009.
- Nanev Lazar, Sports Law as an Independent Branch of Law, Balkan Social Science Review, letn. 2, december 2013.
- Rawat Mukesh, Applicability and legality of anti-doping proceedings in Court of Arbitration for Sport, International Sports Law Review, 2, 2019.

Viri na medmrežju:

- Chlipala Miroslav, Pilar Stefan, Doping control in sport – how about personal data?, 2018, URL: <https://www.eurocloud.at/news/detail/news/doping-control-in-sport-how-about-personal-data/> (24. 6. 2019).
- Clarke St Cyr Natalie, The legality of the anti-doping whereabouts rules: an analysis of the FNASS v. France human rights case, Law in Sport, URL: <https://www.lawinsport.com/topics/sports/item/the-legality-of-the-anti-doping-whereabouts-rules-an-analysis-of-the-fnass-v-france-human-rights-case> (13. 6. 2019).
- Concept of specificity - Does it allow the sporting industry to break the law?, In Brief, URL: <https://www.inbrief.co.uk/sports-law/specificity/> (1. 6. 2019).
- Duval Antonie, How Data Protection Crystallises Key Legal Challenges in Anti-Doping - By Marjolaine Viret, Asser International Sports Law Blog, 2019, URL: https://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/how-data-protection-crystallises-key-legal-challenges-in-anti-doping-by-marjolaine-viret#_ftn2 (24. 6. 2019).
- Findlay Hilary, Restraint of trade: Breathing new life into an old legal doctrine, URL: <https://sportlaw.ca/restraint-of-trade-breathing-new-life-into-an-old-legal-doctrine/> (10. 5. 2019)
- Foster Ken, Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport's Jurisprudence, The Entertainment and Sports Law Journal, 2005, URL: <https://www.entsportslawjournal.com/articles/10.16997/eslj.112/> (1. 6. 2019).
- Houben Jannica, Proportionality in the World Anti-Doping Code: Is There Enough Room for Flexibility?, The International Sports Law Journal, URL: https://www.doping.nl/media/kb/2022/cms_sports_id120_1_ISLJ%202007_1-2%20-%2010-18%20Jannica%20Houben.pdf (30.8.2019).
- <http://stara.olympic.si/olimpijski-marketing/uporaba-olimpijskih-simbolov/zakoni-in-akti-ki-urejajo-lastninske-pravice-in-uporabo-olimpijskih-simbolov-v-sloveniji/olimpijska-listina/> (25. 5. 2019).
- <https://www.gvzalozba.si/media/attachment/file/1/6/162.pdf> (22.9.2019).
- <http://www.sloado.si/faq> (13. 6. 2019).
- <http://www.sloado.si/kategorija/kopenhagenska-deklaracija-npsz> (25. 6. 2019).
- <http://www.sloado.si/kategorija/unesco-konvencija-npsz> (25. 6. 2019).
- <http://www.sloado.si/kategorija/vstop-v-adams> (1. 6. 2019).

- <https://epthinktank.eu/2015/09/04/eu-sport-policy-an-overview/> (29. 8. 2019)
- https://www.dnevnik.si/1042616537?fbclid=IwAR37VyLi6ooLr0Ms6asYCMyuiCdPYVmD8ftselZ9n4UmtouKxtEMcMU_u1o (29. 8. 2019).
- <https://www.wada-ama.org/en/governance> (24. 5. 2019).
- <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/international-standards> (24. 5. 2019).
- <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/the-code> (24. 5. 2019).
- Rigozzi Antonio, Kaufmann-Kohler Gabrielle, Malinverni Giorgio, Doping and fundamental rights of athletes: Comments in the Wake of the Adoption of the World Anti-Doping Code, *International Sports Law Review*, 2003, pp. 46-47 URL: <https://lk-k.com/wp-content/uploads/Doping-and-fundamental-rights-of-athletes-Comments-in-the-wake-of-the-adoption-of-the-World-Anti-Doping-Code.pdf> (10. 6. 2019).
- Siekmann C. R. Robert, Anti-Doping Law in Sport: the Hybrid Character of WADA and the Human Rights of Athletes in Doping Cases (Proportionality Principle), v: *Introduction to International and European Sports Law, The International Sports Law Journal*, 2012, URL: https://www.doping.nl/media/kb/2041/20131023T040405-ISLJ_2011_1-2%20-%2089-96%20Robert%20C.R.%20Siekmann.pdf (30.9.2019).
- Wong J. Brian, Doping in Sport: An Overview and Analysis of Doping and its Regulation in International Sport (2003 Third Year Paper), Harvard Library, URL: <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/8889483/Wong.html?sequence=1&isAllowed=y> (10. 6. 2019).

Pravni predpisi:

- Evropska konvencija proti dopingu v športu (Uradni list SFRJ-MP, št. 4-9/91).
- Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP), Ur. l. RS (13.6.1994) MP, št.7-41/1994 (RS 33/1994).
- Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU), Ur. l. EU C 326/47, 26. 10. 2012.
- Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih

podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov).

- Ustava Republike Slovenije (URS), Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).
- World Anti-Doping Agency, World Anti-Doping Code, 2015.
- World Anti-Doping Agency, World Anti-Doping Code, Mednarodni standardi za testiranja in preiskave, 2015.
- World Anti-Doping Agency, World Anti-Doping Code, Mednarodni standardi za zaščito zasebnosti in osebnih podatkov, 2015.

Sodna praksa:

- National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) and Others v. France (Eur. Ct. H. R., 18. 1. 2018, št. 48151/11 in 77769/13 (191. točka obrazložitve).
- Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. U-I-4/99, z dne 10. 6. 1999 (točka 15. obrazložitve).
- Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. U-I-18/02, z dne 24. 10. 2003 (točka 24. obrazložitve).
- Odločba Ustavnega sodišča, opr. št. Up-20/93, z dne 19. 6. 1997 (točka 36. In 37. obrazložitve).
- Pritrdilno ločeno mnenje sodnika dr. Mateja Accetta k odločbi št. Up-320/14, U-I-5/17 z dne 14. 9. 2017.
- Sodba Sodišča (tretji senat) z dne 18. julija 2006, opr. št. C-519/04 P.
- Sodba sodišča prve stopnje (četrti senat) z dne 30. septembra 2004, opr. št. T-313/02.
- Sodba Ustavnega sodišča, opr. št. U-I-16/98-32, z dne 5. 7. 2001.
- Sodba Vrhovnega sodišča, opr. št. II Ips 737/2005, z dne 3. 4. 2008.